

Deutsch-Ungarische
Industrie- und Handelskammer
Német-Magyar
Ipari és Kereskedelmi Kamara

Konjunktúrajelentés

A DUIHK 21. Konjunktúra-felmérésének eredményei

2015

www.duihk.hu

Köszönetet mondunk közreműködésükért a válaszadó vállalatoknak
valamint más uniós tagországok magyarországi kereskedelmi
kamaráinak.

Impresszum

© DUIHK - Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara
Budapest, 2015

Szerző, projektvezetés: Dirk Wölfer
Közreműködtek: Kelemen Tamás, Svea Niesner, Daniel Hirsch

Kézirat lezárva: 2015. április 13.
Nyomtatva: 2015. 04. 13. 19:03

A tartalom a Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara (DUIHK)
forrásként történő megjelölése mellett szabadon felhasználható.
Tiszteletpéldányt a lenti címre kérünk. Az információkat nagy
gondossággal állítottuk össze. Azonban semmiféle felelősséget nem
vállalunk az adatok helyességéért és teljességéért. A közölt információk
felhasználásából eredő esetleges károkért semmilyen felelősséget nem
vállalunk.

Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara
H-1024 Budapest, Lövház utca 30.
Telefon: +36 1 345 7600
Fax: +36 1 315 0744
E-mail: info@ahkungarn.hu

www.duihk.hu

Konjunktúrajelentés 2015

Gazdasági helyzet és várakozások
Befektetői környezet
Régiós kitekintés

A Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara
21. konjunktúra-felmérésének eredményei

Budapest
2015. április

DUIHK Konjunktúrajelentés 2015

Tartalom

Előszó.....	5
Vezetői összefoglaló.....	7
I. Gazdasági helyzet és várakozások.....	11
A legfontosabbat röviden.....	11
1. Gazdasági helyzet.....	11
2. Gazdasági várakozások.....	11
3. Beruházási és foglalkoztatási tervek.....	16
II. Üzleti környezet.....	19
A legfontosabbat röviden.....	19
1. Munkaerőpiaci feltételek.....	20
2. Gazdaságpolitikai környezet.....	25
Az „EKÁER-ügy”.....	29
3. Operatív működési környezet.....	31
4. Az üzleti környezet és a beruházási hajlandóság.....	33
5. Euró és Európa.....	34
6. Politikai környezet.....	36
III. Befektetési alternatívák.....	37
A legfontosabbat röviden.....	37
1. Ismét Magyarországra?.....	37
2. Magyarország régiós versenyben.....	38
IV. DUIHK Befektetői Hangulat-Index.....	40
A. Melléklet: A felmérés részletes eredményei.....	41
B. Melléklet: Külföldi működőtőke-befektetések.....	46
C. Melléklet: Módszertani megjegyzések.....	49

Előszó

„A vállalati szféra ajánlásai a politika felé:

- » A gazdaságpolitika védje meg Magyarország éllavas helyét a befektetők számára.
- » A törvényhozás legyen kiszámítható, szavatolni kell a jogbiztonságot.
- » Csökkenteni kell a járulékos munkaköltségeket.
- » Az árfolyam-leértékelést és a költségek emelkedését csak kis lépésekben szabad engedni.
- » Tovább kell fejleszteni az infrastruktúrát.
- » A kis és középvállalatok számára csökkenteni kell a finanszírozási költségeket.
- » Külföldön hatékonyabban kell reklámozni az országot.”

Feltehetőleg ma is sokan egyetértenek ezekkel az ajánlásokkal. Pedig nem az idei felmérésünk alapján állítottuk össze, hanem a Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara első, 1994-ben végzett felmérésében fogalmazták meg. Ezek után jogosan tehetjük fel a kérdést: Vajon két évtized alatt egyáltalán nem változott volna a hazai üzleti környezet? Semmiféle fejlődést nem tapasztalnak a hazánkban jelen lévő német cégek?

Nem erről van szó. Igen komoly, pozitív fejlődésen ment át Magyarország az elmúlt két évtized alatt. És igen: A német vállalatok elismerik az itteni működési feltételek magas színvonalát, máskülönben nem ők lennének a legerősebb és legelkötelezettebb befektetői csoport az országban.

A látszólagos ellentmondás a közvéleménykutatások természetében rejlik. Az ilyen típusú felmérésekben összesített vélemények nem egy abszolút, számszerűsíthető, „objektív” állapotot írnak le, hanem a mindenkori várakozásokhoz, elvárásokhoz viszonyított közérzetet tükrözik. Az 1994-ben Magyarországra érkező német vállalatvezető más elvárásokkal jött ide, mint egy 2015-ben ide települő menedzser. Egy adott országban leányvállalatot alapító külföldi cég az ottani üzleti környezet alakulását saját, korábbi elvárásaihoz fogja viszonyítani, és nem ahhoz, hogy milyen a helyzet például Németországban vagy éppenséggel Magyarországon.

Az előzőekben leírtak azonban nem gyengítik, hanem ellenkezőleg, alátámasztják a miénkhöz hasonló felmérések fontosságát. Az adott helyen, az adott országban már működő vállalatok számára az egyik legfontosabb kérdés, hogy a korábban várt, elvárt feltételekhez képest milyen a tényleges helyzet. A gyakran hangoztatott „kiszámíthatóság” is ennek a jelenségnek az egyik vetülete. Bízom benne, hogy az idei felmérésünk eredményei is hozzájárulnak a hazai üzleti környezet higgadt megítéléséhez, így elősegítve annak továbbfejlesztését is.

Dale A. Martin
elnök

Vezetői összefoglaló

Bővülő gazdaság, nehézkesen javuló üzleti környezet

- Az ország és a saját vállalat gazdasági helyzetét a megkérdezett befektetők lényegesen jobbnak ítélik meg, mint az előző felmérésben, tíz éve nem volt ilyen kedvező a hangulat.
- A DUIHK idén három százalékos növekedést vár.
- Az üzleti környezettel kapcsolatos elégedettség sok kérdésben csak kis mértékben különbözik a tavalyitól, az egyes kérdésekben tapasztalt javulással más kérdésekben romló elégedettségi mutató áll szemben.
- Régiós összevetésben Magyarország megőrizte 9. helyét a 20 országot tartalmazó listán.

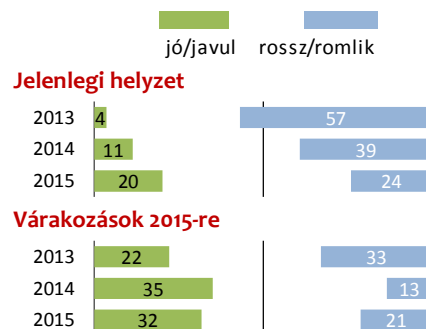
Vegyes képet mutat a DUIHK 2015. évi konjunktúrafelmérése a Magyarországon működő német és más külföldi befektetők jelenlegi hangulatáról. A február során – immár 21. alkalommal – végzett – felmérésben 209 vállalat vett részt. A párhuzamosan a közép- és kelet-európai térség 15 más országában is végzett nemzetközi AHK-felmérésben pedig összesen 1.434 menedzser fejtette ki véleményét a gazdasági helyzetről és az üzleti környezet minőségéről.

Magyarországon a felmérésben résztvevő vállalatok a reálgazdasági helyzetet jóval jobban látják, mint tavaly, egyes kérdésekben évtizedes csúcsra emelkedett a pozitív és negatív válaszok egyenlege. 2015-re is többségben optimista várakozások tükröződnek a válaszokban. Az üzleti környezettel kapcsolatosan számos kérdésben a tavalyi szint körül stabilizálódott a vállalatvezetők elégedettsége, egyes kérdésekben megfigyelhető némi javulás is. Maradnak azonban olyan területek, ahol továbbra is nagy hiányosságokat éreznek a cégvezetők, sőt, egyes esetekben még tovább is nőtt az elégedetlenség. Régiós összehasonlításban a legtöbb kérdésben átlagosnak mondható a magyar „teljesítmény”, ami tükröződik Magyarország külső megítélésében is.

Több éves csúcson a konjunktúra megítélése

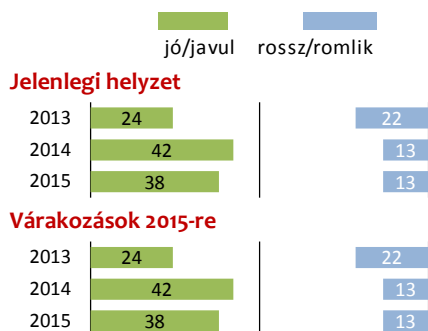
A jelenlegi **gazdasági helyzetet** az idei felmérésben jóval kedvezőbben ítélték meg, mint tavaly: a pozitív és a negatív válaszok aránya csaknem kiegyensúlyozott, ami az elmúlt tíz év legjobb eredménye. Az idei évre némileg lassuló növekedésre lehet következtetni a válaszokból, de továbbra is jelentős azoknak a túlsúlya, akik javulást várnak: minden harmadik vállalat javuló nemzetgazdasági helyzetre számít, csak 21% véli úgy, hogy az romlani fog. Ez ugyan valamelyest rosszabb arány mint tavaly, de összhangban van a legtöbb gazdasági előrejelzéssel,

Nemzetgazdaság (→ 1.1, 1.2)

miszerint az idei növekedési ráta valamivel mérsékeltebb lesz mint a 2014. évi 3,6%.

Saját vállalat (→ 1.5, 1.6)

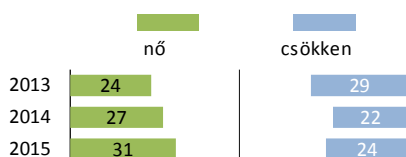
A saját vállalatra nézve mind az üzleti helyzetet, mind az idei kilátásokat a nemzetgazdaságinál lényegesen jobbnak értékelik a cégek, az aktuális helyzetet illetően tíz éves rekordra emelkedett a pozitív és a negatív válaszok egyenlege.

→ 11. oldal

A felmérés eredményeiből levezetett „DUIHK Befektetői Hangulat Index” (BHI) értéke idén minimálisan, két ponttal +10-es szintre csökkent, de továbbra is pozitív tartományban maradt. Mivel a mutató az elmúlt 10 év során szoros együttmozgást mutatott a magyar gazdasági növekedés ütemével, az index idei szintje alapján 2015-re három százalékos gazdasági növekedést vár a DUIHK.

→ 40. oldal

Beruházási tervek (→ 1.10)

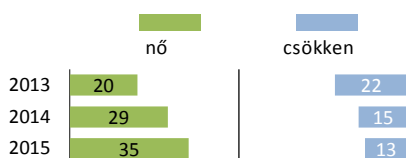

A feldolgozóipar húzza a javuló beruházási terveket

A kedvező gazdasági kilátások javuló beruházási tervekben is tükröződnek. E téren kiemelkedik a feldolgozóipar beruházási kedve: ott minden második cég növelné beruházási kiadásait, csak 24% fogná vissza azokat. Ennek fényében fontos megállapítása a felmérésnek, hogy az uniós pályázati pénzekhez való hozzáférés különösen a feldolgozóipari cégeknél játszik jelentős szerepet a beruházási döntésekben: a válaszadók 42 százaléka döntőnek vagy nagymértékűnek nevezte a támogatások szerepét.

→ 16., 27. oldal

Foglalkoztatási tervek (→ 1.9)

Hiába a komoly foglalkoztatási szándék, ha nincs szakember

Idei felmérésünkben a megkérdezettek több mint egy harmada (35%) jelezte, hogy bővítené a dolgozói létszámot, csak 13 százalék készül létszámleépítésre. A foglalkoztatás terén is élen járnak a feldolgozóipari cégek, ezen belül is a nagy, exportra termelő vállalatok.

→ 18. oldal

A létszámbővítési terveket azonban fékezheti az a tény, hogy egyre nehezebb szakképzett munkaerőt találni. A feldolgozóiparban csaknem minden második cég (46%) elégedetlen a szakember-kínálattal. Ez egybecseng azzal, hogy párhuzamosan mind a képzettség, mind a szakképzési ill. felsőoktatási rendszer tekintetében némileg rosszabb elégedettséget tapasztaltunk az idei felmérésben. Közép- és hosszútávon a munkaerőhiány a növekedést fékező akadállyá válhat. Ezen elsősorban a szakmai képzés javításával valamint a jól képzett dolgozók kivándorlásának fékezésével lehet enyhíteni.

→ 20., 24. oldal

A **munkaköltségek** tekintetében viszont kedvező a kép: az idei felmérésben az elmúlt 11 év legnagyobb elégedettségét mértük. A befektetők 37 százaléka nem lát okot panaszra, csak 21 százalékuk találja inkább magasnak a munkaköltségeket.

→ 22. oldal

Versenyelőny az infrastruktúra magas színvonala

Az infrastruktúrára nézve – magas szinten – stabil maradt az elégedettség: a válaszadók 42 százaléka jónak értékeli, az elégedetlen vállalatok aránya mindössze 23 százalék. E téren Magyarország régiós összehasonlításban is igen jó (3.) helyet foglal el. Pozitív irányú elmozdulást tapasztaltunk a **fizetési fegyelem** területén, ahol a pozitív és negatív vélemények aránya csaknem kiegyensúlyozott volt idén, amire 2005 óta nem volt példa. Szintén javuló helyzetről számoltak be a résztvevők az uniós támogatásokhoz való hozzáférés tekintetében.

→ 31. oldal

Apró lépésekben javul a vélemény a közigazgatásról és adóterhekről

A közigazgatást továbbra is a vállalatok mintegy fele nem tartja megfelelőnek, mindössze 11 százalékuk elégedett. Biztató azonban, hogy 2012 óta minden évben apró javulást figyelhettünk meg. Ennek köszönhető, hogy az elégedetlenség mértéke idén az elmúlt 11 év legalacsonyabb szintjére csökkent.

→ 25. oldal

Az adóterhelést illetően hasonló a helyzet, négy éve apró lépésekben csökken az elégedetlenség. Ennek ellenére azonban továbbra is a résztvevők 56 százaléka elégedetlen, minden ötödik vállalat egyenesen 'nagyon'.

→ 26. oldal

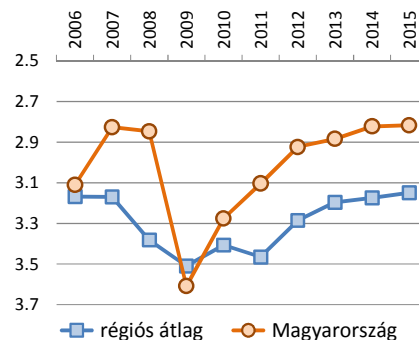
Nincs előrelépés a korrupció, a kiszámíthatóság és közbeszerzések terén

Az üzleti környezet legkevésbé kielégítő területeit évek óta a gazdaságpolitika kiszámíthatósága és a jogbiztonság, valamint a korrupció és a közbeszerzések átláthatósága alkotják. Sajnos a négy kérdés közül egyikben sem sikerült idén előrelépni, sőt kismértékben ismét nőtt az elégedetlenség. Ez annál is sajnálatosabb, hogy tavaly pl. a kiszámíthatóság és a jogbiztonság tekintetében elindult egy óvatos javulás, ami azonban idén megtorpant. A kiszámíthatóság hiányának egyik szembetűnő és jellemző példája az EKÁER (Elektronikus Áruforgalom Ellenőrző Rendszer) 2015 elején történt bevezetése ill. módosítása volt, ami kedvezőtlen irányba befolyásolhatta a vállalati véleményeket.

→ 28. oldal

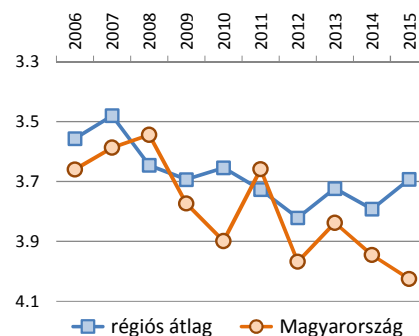
Infrastruktúra

(elégedettség átlagértéke, 1-től 5-ig terjedő skálán)

Közbeszerzések átláthatósága

(elégedettség átlagértéke, 1-től 5-ig terjedő skálán)

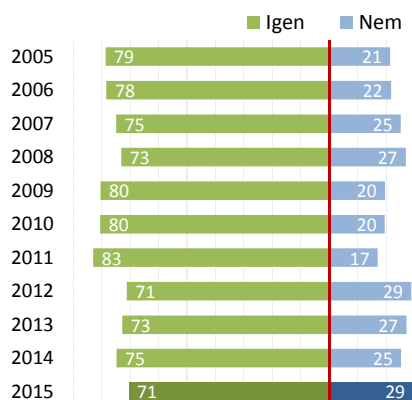

Nemzetközi kitekintés

A gazdasági helyzetet illetően a magyarországi felmérésben adott válaszok a legtöbb mutató esetén közel esnek a közép- és kelet-európai régió átlagához, a jelenlegi gazdasági helyzetet az idén először vélték jobbnak Magyarországon, mint a régiós átlagban.

Az üzleti környezet számos tényezői esetében szintén a **régiós átlag körül** alakul a magyarországi elégedettség, néhány tényező (pl. adóterhelés, támogatási források) esetében csökkent a régiós átlaghoz viszonyított lemaradás. Néhány területen, pl. a korrupció és a közbeszerzések átláthatósága tekintetében kedvezőtlen irányba távolodtunk a régió átlagától.

Ma ismét Magyarországot választaná-e befektetési helyszínnek?

Alternatív befektetési célok?

Az idei felmérés szerint némileg **csökkent, de továbbra is magas** az elkötelezettség Magyarország mellett. A megkérdezettek túlnyomó többsége, 71 százaléka, ma ismét Magyarországra vinné beruházását. Az elmúlt évekhez viszonyítva ez az arány azonban visszalépést jelent, és régiós összehasonlításban is az átlag alatt maradt.

→ 37. oldal

Abban a kérdésben, mennyire vonzó Magyarország, mint befektetési célország, a nemzetközi felmérésben megőrizte tavalyi 9. helyét, tehát továbbra is a 20 országot tartalmazó rangsor középmezőnyében helyezkedik el. A dobogóra – változatlan sorrendben – ismét Lengyelország, Csehország és Észtország léphettek.

→ 39. oldal

I. Gazdasági helyzet és várakozások

A legfontosabbat röviden

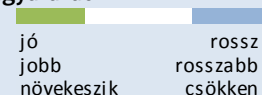
- » Az ország és a saját vállalat gazdasági helyzetét a megkérdezett befektetők lényegesen jobbnak ítélik meg, mint az előző felmérésben, tíz éve nem volt ilyen kedvező a hangulat.
- » Az idei évre némileg lassuló növekedésre lehet következtetni a válaszokból, de továbbra is jelentős azoknak a túlsúlya, akik javuló helyzetre számítanak.
- » A foglalkoztatási és beruházási szándék kis mértékben erősödött is a tavalyi, jó eredményhez képest.
- » Ágazati megközelítésben egyértelműen a feldolgozóipar mutatja fel a legjobb értékeket, csaknem minden mutató tekintetében.

Megjegyzések jelen fejezethez

A ábrákon szereplő számadatok az adott válasz százalékos részarányát jelölik az összes válaszadóhoz viszonyítva. A 100-ból hiányzó rész a semleges válaszok (pl. 'kielégítő', 'változatlan') részaránya – ez az ábrákon a középső, fehér szakasz.

Az ábránál zárójelben szereplő számok (pl. → 1.1) az A mellékletben található részletes adatkészlet számozására utal.

Jelmagyarázat:

1. Gazdasági helyzet

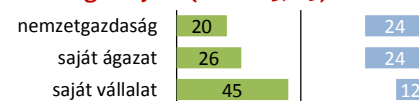
Magyarország jelenlegi gazdasági helyzetét jóval kedvezőbben értékelik, mint egy évvel korábban. Már csak minimális előrelépés hiányzik ahhoz, hogy többségbe kerüljenek a 'jó' válaszok a 'rossz' válasszal szemben, amire utoljára 2005-ben volt példa.

Hasonló – bár lényegesen kedvezőbb szinten – a helyzet a saját vállalat üzleti helyzetét illetően: csaknem minden második cég nevezte azt jónak, a pozitív és negatív válaszok egyenlege (+33) utoljára 2006-ban volt ilyen kedvező.

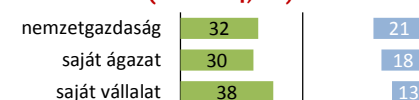
A saját ágazat 'hagyományosan' egy közbenső megítélést kap, így történt az idén is (ld. az ábrát a 7. oldalon).

Gazdasági helyzet és várakozások

Jelenlegi helyzet (→ 1.1, 1.3, 1.5)

Várakozások (→ 1.2, 1.4, 1.6)

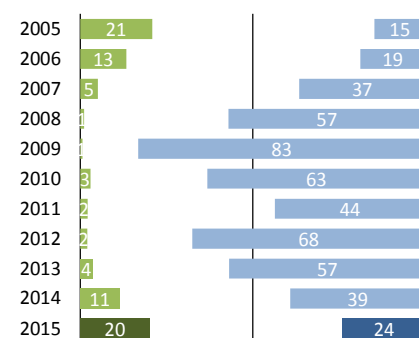

2. Gazdasági várakozások

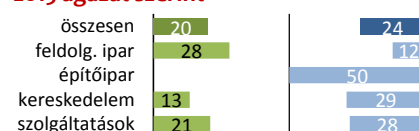
Mind a nemzetgazdaság, mind a saját vállalat idei kilátásait tekintve valamelyest csökkent a javulást ill. romlást váró cégek aránya, a nemzetgazdaságra nézve +22 százalékponttól +11-re, a saját üzleti helyzet tekintetében +29-ről +25-re.

Ezt az elmozdulást alátámasztják a teljes árbevételre valamint az exportárbevételre vonatkozó válaszok is. Mindkét esetben a tavalyinál valamivel óvatosabbak a cégek, de még így is főként a többségben maradtak az optimisták.

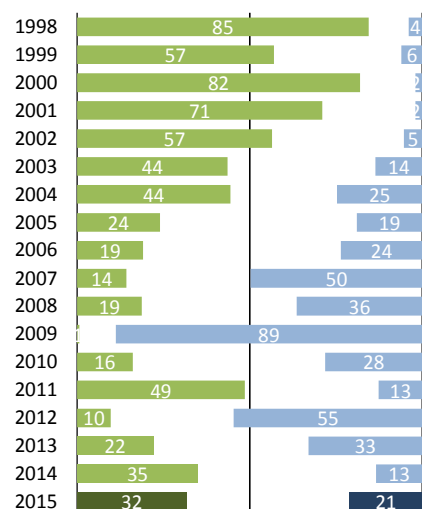
Az ország gazdasági helyzete (→ 1.1)

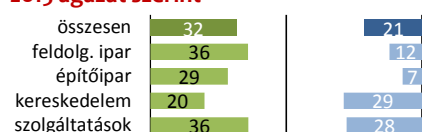
2015 ágazat szerint

Nemzetgazdasági kilátások (→ 1.2)

2015 ágazat szerint

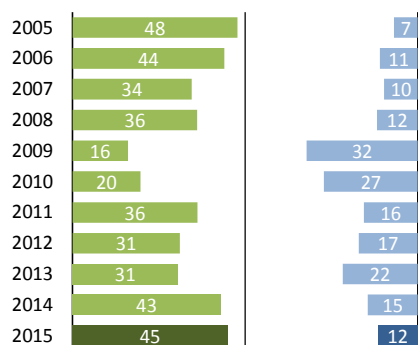

Ágazati megközelítésben látványos a feldolgozóipar szárnyalása. Ebben a szektorban a vállalatok több mint két harmada számít növekvő árbevételre, mindössze nyolc százalékuk tart a forgalom visszaesésétől. Export-árbevételének növekedését várja a feldolgozóipari cégek csaknem 60 százaléka, csak négy százalék számít csökkenő kivitellel.

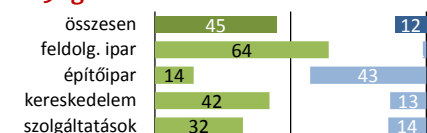
Két más irányú metszet is igazolja, hogy a magyar gazdaság jelenleg döntően a nagy, feldolgozóipari export-vállalatokra támaszkodhat. Ezt mutatják a felmérésben résztvevők létszám, ill. az export-hányad szerint csoportosított válaszai is.

A gazdasági várakozásoknak felmérésünkben kimutatott kismértékű romlása összhangban van legtöbb kormányzati és gazdasággutató által előrejelzett tendenciával. Eszerint a tavalyi, a vártnál erősebb 3,6 százalékos gazdasági növekedés az idén mintegy három százalékra lassulhat. Ennek legfőbb oka, hogy a 2014. évi rendkívül erős beruházási tevékenység (+12% a nemzeti számlák alapján) az idei évben már 'csak' 5-6 százalékkal fog bővülni.

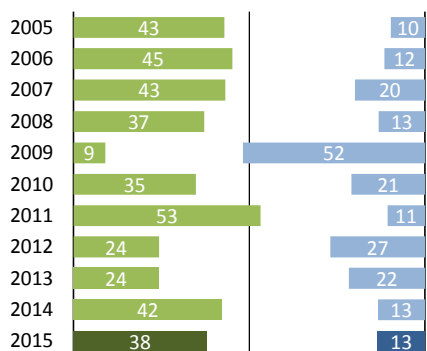
Saját üzleti helyzet (→ 1.5)

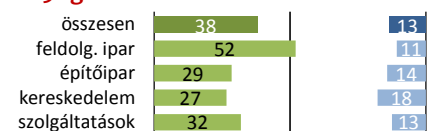
2015 ágazat szerint

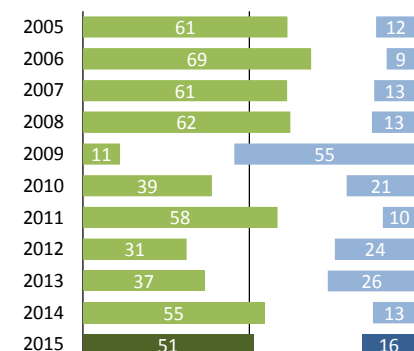
Saját üzleti várakozások (→ 1.6)

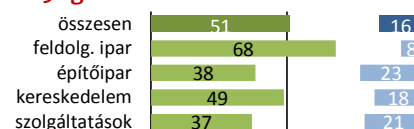
2015 ágazat szerint

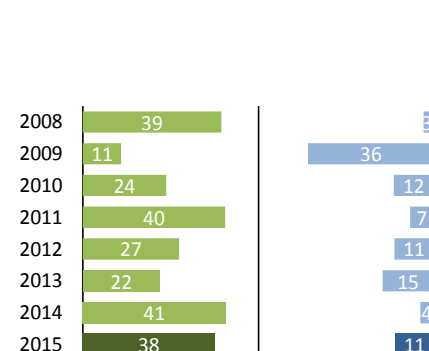
Teljes árbevétel alakulása (→ 1.7)

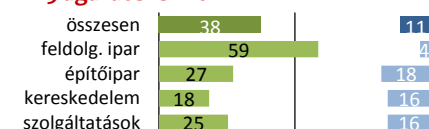
2015 ágazat szerint

Export-árbevétel alakulása (→ 1.8)

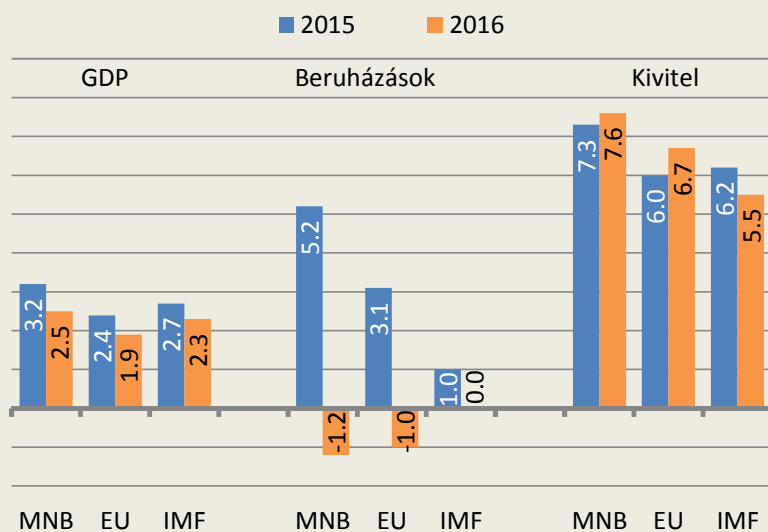

2015 ágazat szerint

Előrejelzések a magyar gazdaságra

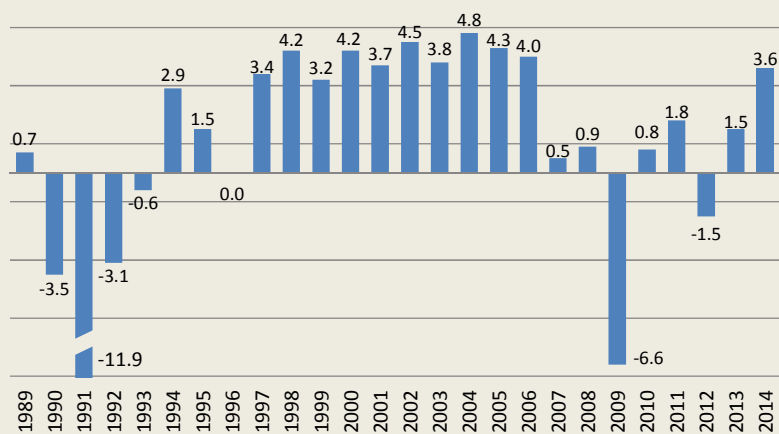
volumenváltozás az előző évhez, százalékban

Forrás: MNB (Inflációs jelentés, 2015. március), EU: Európai Bizottság (Téli előrejelzés, 2015. február), IMF (Article IV-Report, 2015. április).

A magyar gazdasági növekedés üteme

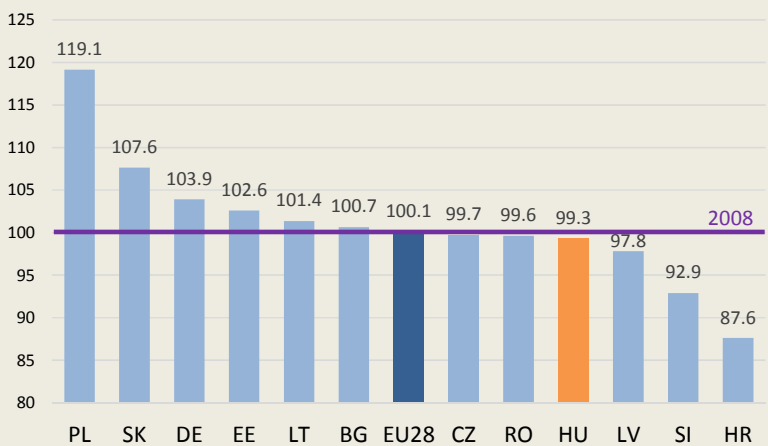
A bruttó hazai termék volumenváltozása az előző évhez, százalékban

Forrás: KSH

A GDP volumene a világgazdasági válság előtti szinthez képest

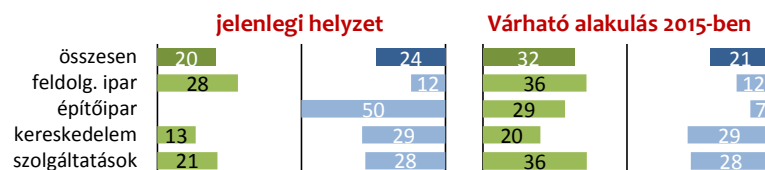
A bruttó hazai termék volumene 2014-ben, 2008=100

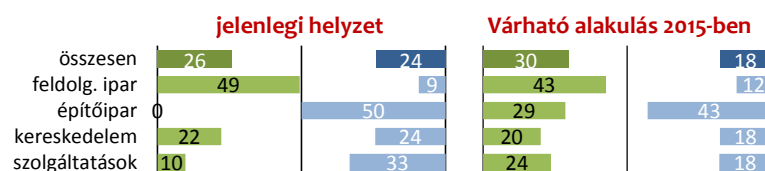
Forrás: Eurostat

A gazdasági és üzleti helyzet értékelése egyes vállalati ismérvek függvényében

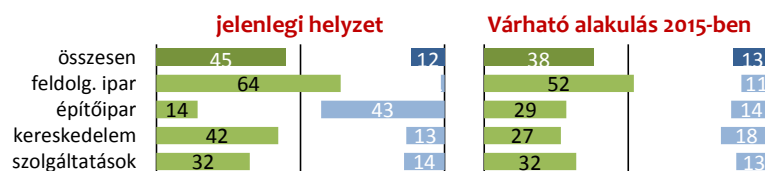
Nemzetgazdaság – ágazat szerint (→1.1, 1.2)

Saját ágazat – ágazat szerint (→1.3, 1.4)

Saját vállalat – ágazat szerint (→1.5, 1.6)

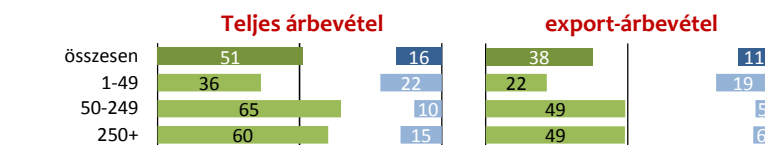
Saját vállalat – exporthányad szerint (→1.5, 1.6)

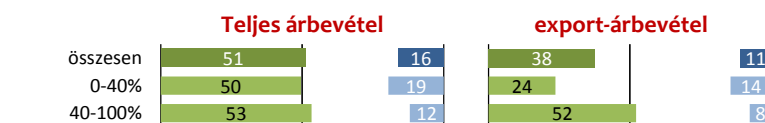
Saját vállalat – dolgozói létszám szerint (→1.5, 1.6)

Árbevétel 2015-ben várt alakulása – dolgozói létszám szerint (→1.7, 1.8)

Árbevétel 2015-ben várt alakulása – exporthányad szerint (→1.7, 1.8)

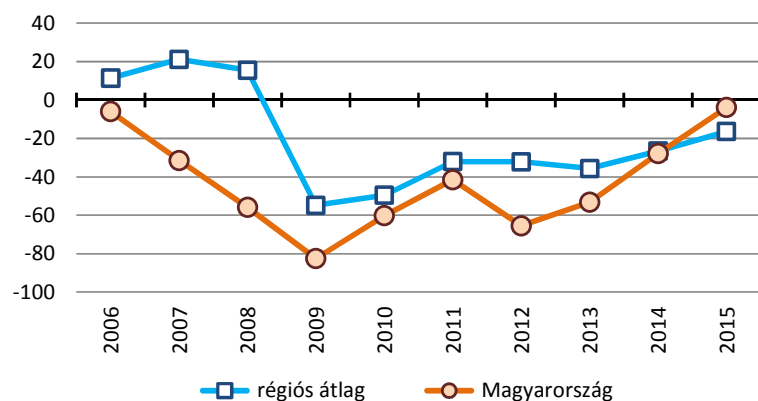

Régiós kitekintés

A magyar gazdaság kedvező helyzete visszatükröződik a nemzetközi felmérésben is. Az idén a nemzetgazdaság jelenlegi helyzetéről megfogalmazott magyarországi vélemény először bizonyult kedvezőbbnek, mint a régió átlagában, az idei kilátásokat illetően pedig megegyezett a térség átlagával.

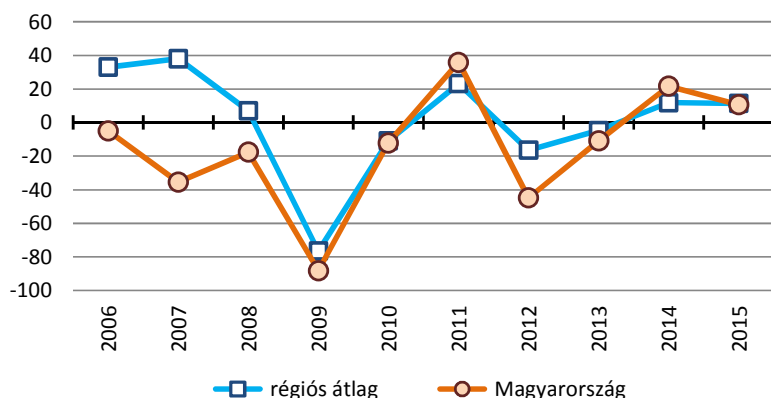
Nemzetgazdaság jelenlegi helyzete

(a pozitív és negatív válaszok egyenlege, százalékpont)

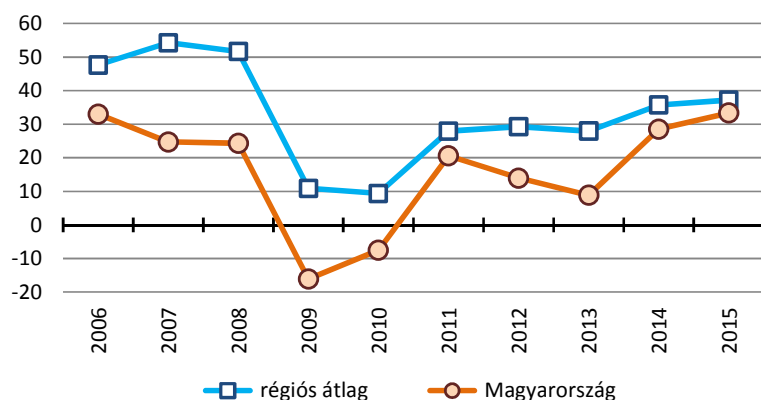
Nemzetgazdaság kilátásai

(a pozitív és negatív válaszok egyenlege, százalékpont)

Saját vállalat jelenlegi helyzete

(a pozitív és negatív válaszok egyenlege, százalékpont)

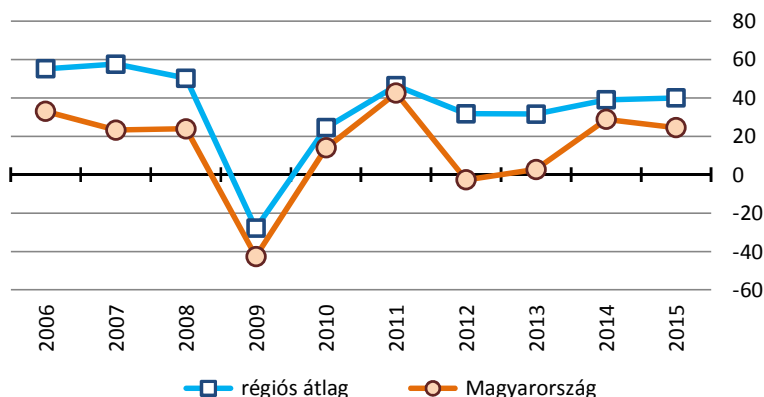
2006-2015

Német külkereskedelmi kamarák az idén már tizedik alkalommal, 16 régióbeli országban, több mint 1.400 résztvevővel végezték nemzetközi AHK-felmérésüket.

A részletes nemzetközi eredményeket a 2015. májusában megjelenő jelentés fogja bemutatni.

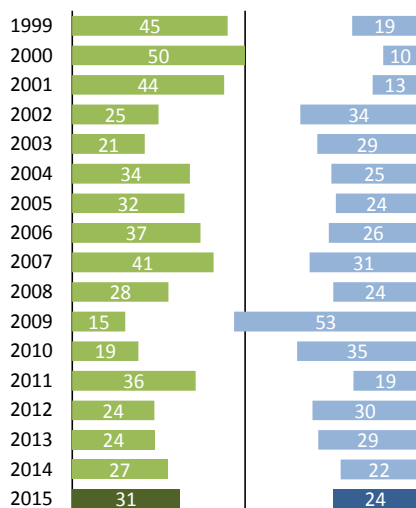
Saját vállalat üzleti kilátásai

(a pozitív és negatív válaszok egyenlege, százalékpont)

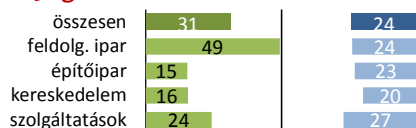

3. Beruházási és foglalkoztatási tervek

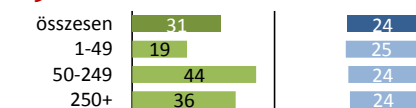
Beruházási tervek (→ 1.10)

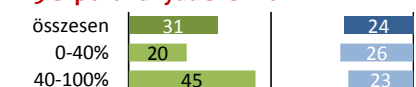
2015 ágazat szerint

2015 létszám szerint

2015 export-hányad szerint

Az exportorientált feldolgozóipar húzza a beruházásokat

Míg a vállalati beruházási döntéseket elsősorban a középtávon várt kereslet határozza meg, addig a mindenkor tényleges beruházási tevékenység a múltban hozott döntések következménye.

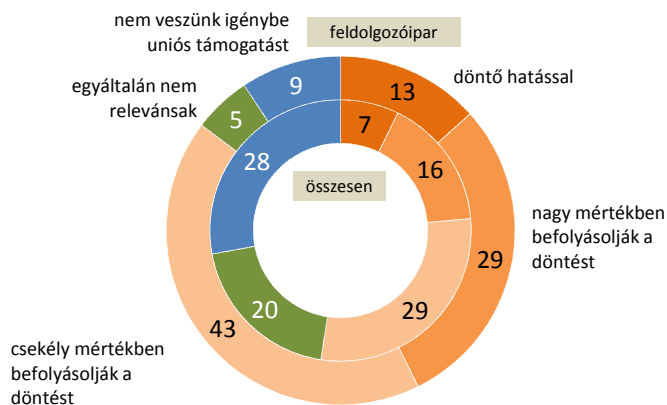
Ennek fényében öröndetes, hogy az ideai felmérés szerint – ha csak kis mértékben is – de tovább javult a létszámbővítési, valamint a beruházási hajlandóság. A megkérdezettek csaknem egy harmada nagyobb fejlesztési kiadásokat tervez, egy negyede viszont visszafogná beruházásait.

Felmérésünk szerint a beruházásokra is igaz, amit az előzőekben az árbevétel és az üzleti helyzet kapcsán megállapítottunk: A feldolgozóipar nagy, főleg exportra termelő vállalatai messze az átlag fölött tervezik beruházásaik felfuttatását, miközben a kisebb és/illetve főleg belföldi vevőkörrel rendelkezők esetén a több beruházást tervezők részaránya már kisebb a csökkentést tervezőkénel.

Fontos szerepet játszanak az uniós támogatások

Az idén először mértük fel, hogy milyen hatással van az uniós pályázati pénzekhez való hozzáférés a beruházási döntésekre. A válaszokból kiderül, hogy ezek a források elsősorban a feldolgozóipari cégeknél játszanak jelentős szerepet. Ebben az ágazatban a résztvevők 40 százaléka nyilatkozott úgy, hogy az uniós pénzek döntő vagy erős hatással bírnak a döntés során, mindösszesen 14 százalék számára nem releváns ez a tényező, vagy egyáltalán nem vesznek igénybe ilyen támogatást. Ezzel szemben az utóbbi arány a kereskedelmi vagy szolgáltató cégek esetén mintegy 70 százalék!

Milyen hatással vannak az EU-alapokból nyújtott támogatások az Ön beruházási döntéseire? (→ 6)

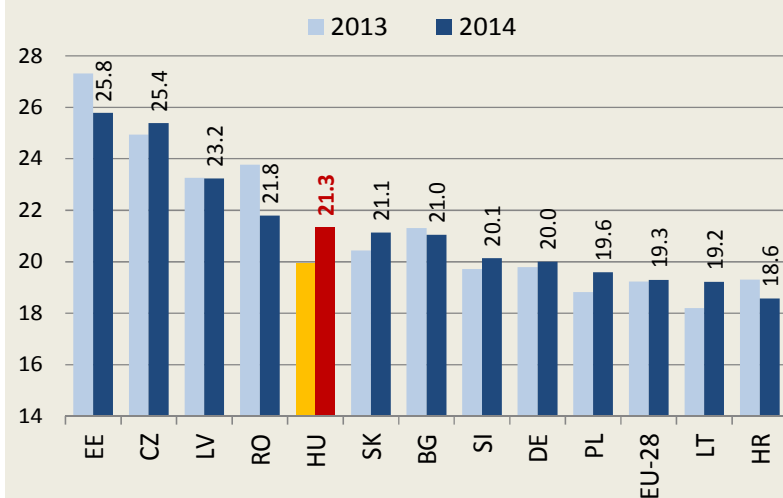
Beruházások alakulása Magyarországon

volumenváltozás az előző évhez, százalékban

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
mezőgazdaság	7.0	-25.5	6.8	-1.9	12.4	16.8
feldolgozóipar	-15.2	9.4	24.2	4.9	3.1	12.7
energia- és gázellátás	8.1	10.6	-8.1	-38.6	-17.4	5.4
építőipar	-21.0	-6.2	-21.0	-9.3	21.3	27.6
kereskedelem	-18.6	-6.1	-4.1	-2.5	3.3	4.5
szállítás, raktározás	8.3	-12.5	-23.3	-2.4	19.7	28.2
turizmus, vendéglátás	-31.2	-3.0	-11.4	-6.4	12.3	13.4
információ, kommunikáció	-8.6	-4.6	-14.3	10.9	-8.3	9.9
pénzügyek, biztosítás	-38.8	4.4	-18.4	-37.3	-3.9	-9.9
ingatlangazdálkodás	-5.4	-17.1	-20.4	-5.1	-19.1	7.7
nemzetgazdaság összesen	-8.6	-5.1	-4.5	-5.2	6.9	14.0

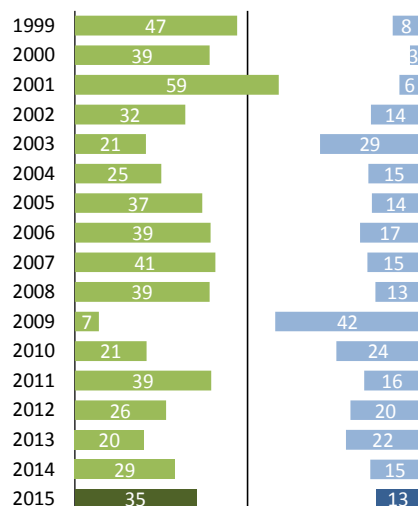
Forrás: KSH

Beruházási hányad* néhány országban

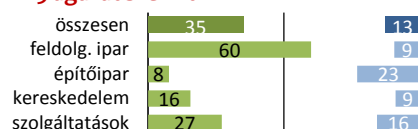

* **Beruházási hányad:** a bruttó állóeszköz-beruházások értéke a bruttó hazai termék százalékában. Forrás: Eurostat

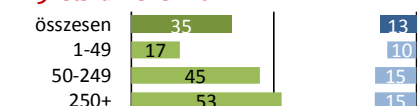
Foglalkoztatási tervek (→ 1.9)

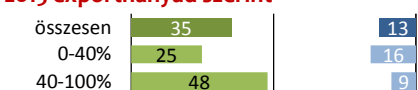
2015 ágazat szerint

2015 létszám szerint

2015 exporthányad szerint

További létszám bővítést terveznek

Idei felmérésünkben a megkérdezettek több mint egy harmada (35%) jelezte, hogy bővítené a dolgozói létszámot, csak 13 százalék készül létszámleépítésre. A két adat aránya újra elérte a 2011. évi felmérés kedvező értékét, ennél jobb számokat csak a 2009-es válság előtt jegyeztünk fel.

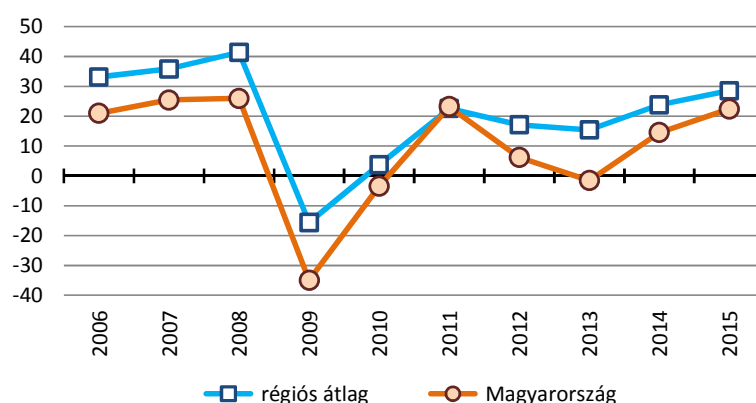
Az ágazati különbségek a foglalkoztatás terén még szembetűnőbbek, mint a beruházások esetén, és ismét az export fűtheti a pótlólagos dolgozók felvételét.

Régiós kitekintés

A foglalkoztatási tervek esetén az idei felmérésben újra szűkült a régiós átlaghoz mért magyar lemaradás, annak ellenére, hogy a térség egészében is emelkedő trendet tapasztaltunk. A beruházási hajlandóság tekintetében még mindig valamelyest a régiós átlag alatt mozog a magyar adat.

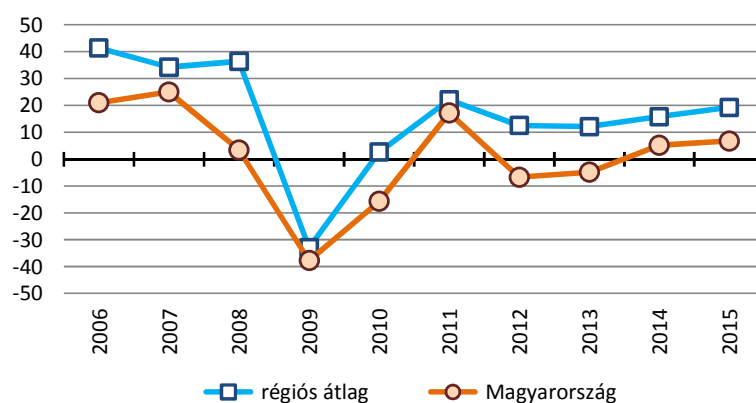
Foglalkoztatási tervek

(a pozitív és negatív válaszok egyenlege, százalékpont)

Beruházási tervek

(a pozitív és negatív válaszok egyenlege, százalékpont)

II. Üzleti környezet

A legfontosabbat röviden

- » Az üzleti környezetet meghatározó legfőbb jellemzők közül a munkaerőpiaccal valamint az operatív működési környezettel kapcsolatos kérdésekben továbbra is az elégedettség jellemző.
- » Pozitív irányú elmozdulást tapasztaltunk pl. a munkaköltségek, a támogatási források, a fizetési fegyelem valamint a termelékenység tekintetében
- » Növekvő elégedetlenséget tapasztalunk a közbeszerzések átláthatósága, a korrupció elleni fellépés, a jogbiztonság, a képzés valamint a szakember-kínálat terén.
- » Nemzetközi összehasonlításban számos tényező esetében a régiós átlag körül alakul a magyarországi elégedettség, néhány tényező (pl. adóterhelés, támogatási lehetőségek) esetében csökkent a régiós átlaghoz viszonyított lemaradás.
- » Néhány területen, pl. a korrupció és a közbeszerzések átláthatósága tekintetében kedvezőtlen irányba távolodtunk a régió átlagától.

Az üzleti környezet, azaz a vállalati működést befolyásoló hazai gazdaságpolitikai és intézményes feltételrendszer, jelentős hatással van a vállalatok eredményességére és így végeredményben beruházási hajlandóságukra is. Ezért felmérésünk rendszeresen tér ki a következő területekre:

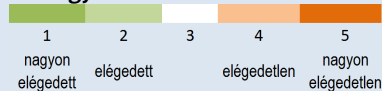
- » **Munkaerőpiac**
Ide tartozik pl. a képzettség, a termelékenység, a dolgozók motiváltsága, a munkaerőköltségek, a munkajog, az oktatási rendszer vagy a szakemberek rendelkezésre állása.
- » **Operatív működési környezet**
Ez alatt azokat a tényezőket értjük, amelyek közvetlenül érintik a vállalat termelési vagy szolgáltatási tevékenységét, pl. a költség szint és -szerkezet, az infrastruktúra, a helyi beszállítók, a fizetési fegyelem vagy a kutatási és fejlesztési feltételrendszer.
- » **Gazdaságpolitikai keret**
Ez a terület azokat a feltételeket tartalmazza, amelyeket az állam közvetlenül szab meg, pl. közigazgatásban, az adózás terén, a jogalkotás és -alkalmazás, a támogatási rendszer, a gazdaságpolitika kiszámíthatósága, a közbeszerzési rendszer vagy a korrupció elleni fellépés.

Az idei felmérésben ismét javult az operatív működési környezettel való elégedettség – 2007 óta először mozdult pozitív (azaz 3-nál kisebb értékű) tartományba. A munkaerőpiacra kapcsolatos tényezők összességükben továbbra is a legkedvezőbbnek ítélt csoportot alkotják, a tavalyi felméréshez képest azonban kismértű visszaesést figyeltünk meg. Végül a gazdaságpolitikai tényezők két éve tartó óvatos javulása az idén megtorpant, néhány pozitív változás ellenére.

Megjegyzések jelen fejezethez

Az egyes tényezőkkel való elégedettséget 1-től ('nagyon elégedett') 5-ig ('nagyon elégedetlen') skálán minősíthették a válaszadók. Az ábrákban feltüntetett számadatok az adott válaszok (1-5) százalékos részarányát jelölik. A 100-ból hiányzó rész a semleges válaszok (3) aránya – az ábrákban ez a középső, fehér szakasz.

Jelmagyarázat:

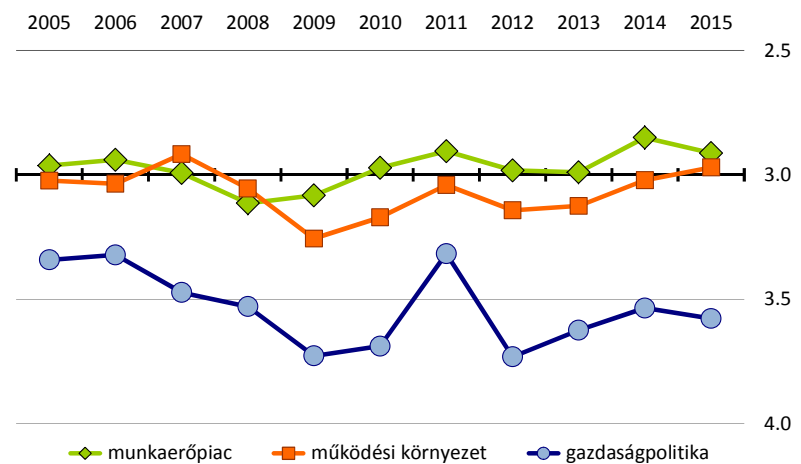

Ahol sorrendet mutatunk be, az adott válaszok (1-5) átlagát vettük alapul.

Részletes módszertani megjegyzéseket ld. a mellékletekben.

Elégedettség az üzleti környezet összetevőivel * (→2)

1 = nagyon elégedett ... 5 = nagyon elégedetlen

* Az egyes összetevőkhöz tartozó tényezőket ld. az „A” mellékletben a 2. kérdés eredményeinél.

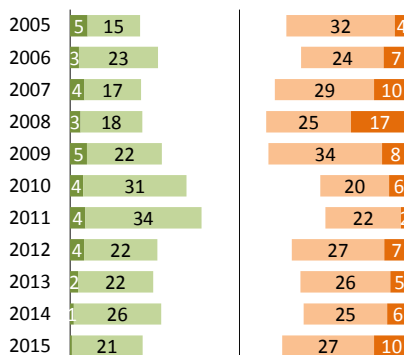
1. Munkaerőpiaci feltételek

Összességében a magyar munkaerőpiacra kapcsolatos tényezőket évek óta kedvezően minősítik a német befektetők. Ezt igazolják az idei felmérés eredményei is, néhány kérdésben azonban némi elmozdulást figyeltünk meg.

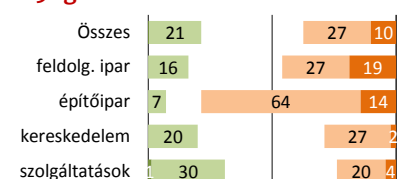
Lassíthatja a növekedést a szakemberhiány

Az egyik kedvezőtlen változás a szakképzett munkaerő kínálata terén mutatkozó elégedetlenség, ami 2008 óta a legmagasabb szintre emelkedett az idei felmérés szerint. Itt kiemelkedik az építőipar, de makro-gazdasági szempontból még ennél is fájóbb, hogy a feldolgozóiparban csaknem minden második cég (46%) elégedetlen a szakember-kínálattal. Mindkét ágazatban 2014-ben jelentős termelés-bővülést láthattunk, így a munkaerő-kínálat szűkülését ennek természetes velejárójának is lehetne tekinteni. Közép- és hosszútávon azonban a növekedést fékező akadállyá válhat a munkaerőhiány. Ezen elsősorban a szakmai képzés javításával valamint a jól képzett dolgozók kivándorlásának fékezésével lehet enyhíteni.

Szakember-kínálat (→ 2.21)

2015 ágazat szerint

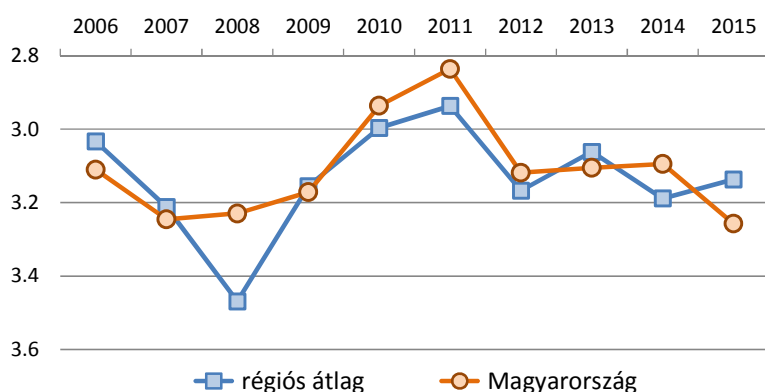
Tartós a munkajogi reform kedvező hatása

A 2012. július elsejével hatályba lépett új Munka Törvénykönyve már a 2013 elején készített felmérésünkben is jelentős javulást hozott a vállalatok elégedettségében. Ezt a kedvező megítélést ismét megerősítette az idei felmérés is.

Régiós kitékintés

Szakképzett munkaerő rendelkezésre állása

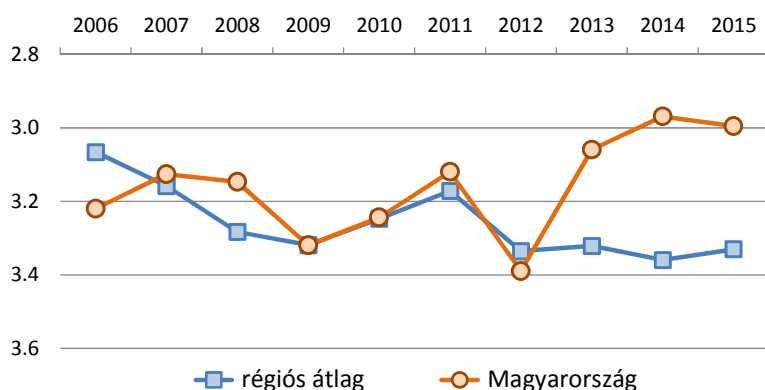
(elégedettség átlagértéke, 1-től 5-ig terjedő skálán)

A munkajogi reform 2013-ban messze a régiós átlag fölé emelte a hazai vállalatok elégedettségét e téren, ezt az előnyt azóta is megőrizte. Az idén a 16 vizsgált ország közül a magyarországi elégedettség a második legjobb volt, ebben a kérdésben csak Észtország előzte meg.

Munkajog rugalmassága

(elégedettség átlagértéke, 1-től 5-ig terjedő skálán)

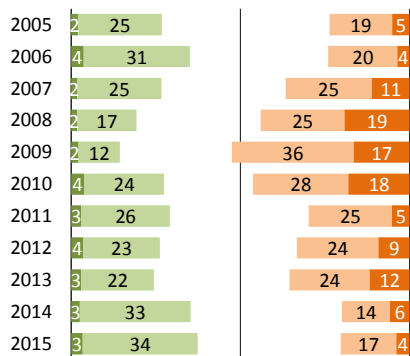
Munkajog (→ 2.20)

2005	3	14	33	5
2006	3	21	25	12
2007	4	19	21	10
2008	1	22	28	10
2009	4	17	29	13
2010	3	16	26	10
2011	4	20	25	7
2012	1	16	34	12
2013	3	18	17	7
2014	4	23	16	6
2015	3	25	21	4

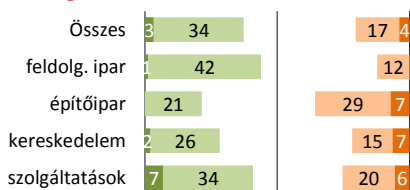
2015 ágazat szerint

Összes	3	25	21	4
feldolg. ipar	5	24	13	3
építőipar	14		50	7
kereskedelem	13		24	11
szolgáltatások	3	35	23	1

Munkaerő-költségek (→ 2.15)

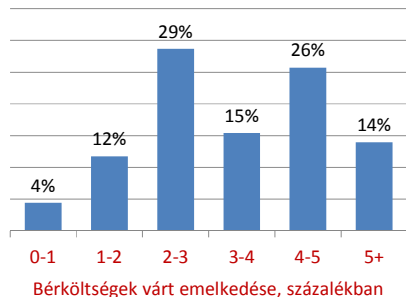

2015 ágazat szerint

Bérköltségek alakulása (→ 1.11)

az adott sávba eső emelkedést várók aránya

2015-re várt emelkedés mértéke:

számtani átlag: +4,3%

medián: +4,0%

Versenyképes bérköltségek

Az idei felmérésben a munkaköltségek tekintetében az elmúlt 11 év legnagyobb elégedettségét mértük. A befektetők 37 százaléka nem lát okot panaszra, 21 százalékuk inkább magasnak találja a munkaköltségeket.

A 2013-as felmérésben felhívtuk a figyelmet arra, hogy a vállalatok egyre inkább aggódnak a munkaerőköltségének alakulása miatt. Ennek okát többek között a 2009 és 2012 között tapasztalt gyors ütemű költségemelkedésben, valamint a minimálbér jelentős emelésében láttuk.

Ez a trend 2014-ben megállt, amihez hozzájárulhatott a negatívba forduló infláció is. A bruttóbérek tavaly a versenyszférában 4,3 százalékkal emelkedtek (KSH-adat), ami csaknem pontosan megfelel a tavalyi felmérésünkben előrejelzett növekedésnek (átlag: 4,4%, medián: 4,0%).

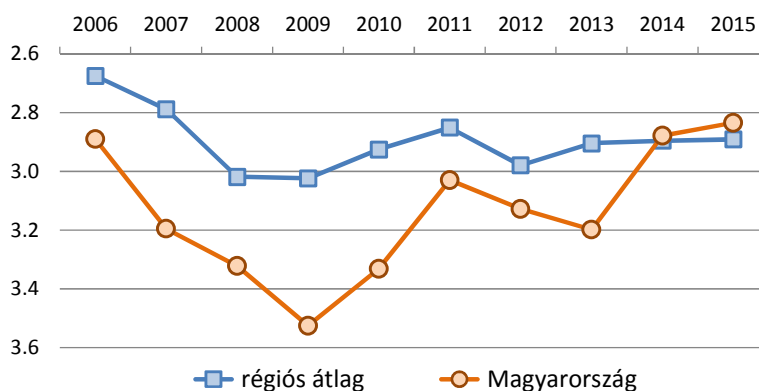
Idei felmérésünkben a válaszadók a munkaerő-költségek **4,0 százalékos emelkedésével számolnak 2015-ben** (medián; kiigazított számtani átlag: 4,3%).

Régiós kitekintés

A hazai munkaköltségek mérsékelt ütemű növekedése nemzetközi összehasonlításban is figyelemre méltó. A magyarországi elégedettség mutató az idén – 10 év óta először – jobb volt a régiós átlagnál. Talán nem meglepő, hogy e téren Bulgáriában a legmagasabb az elégedettség, hiszen ott egy munkaóra fele annyiba kerül, mint Magyarországon. Az már inkább figyelemre méltó, hogy a magyar adat majdnem azonos a románval, holott ott is mintegy 40 százalékkal olcsóbb a munkaerő, mint idehaza. Ezek az eredmények alátámasztják a DUIHK által régóta hangoztatott megállapítást, miszerint a munkaerőköltség mindig is relatív mutató, amelyet a munkatermelékenységhez, a dolgozók képzettségéhez és sok más kritériumhoz kell viszonyítani.

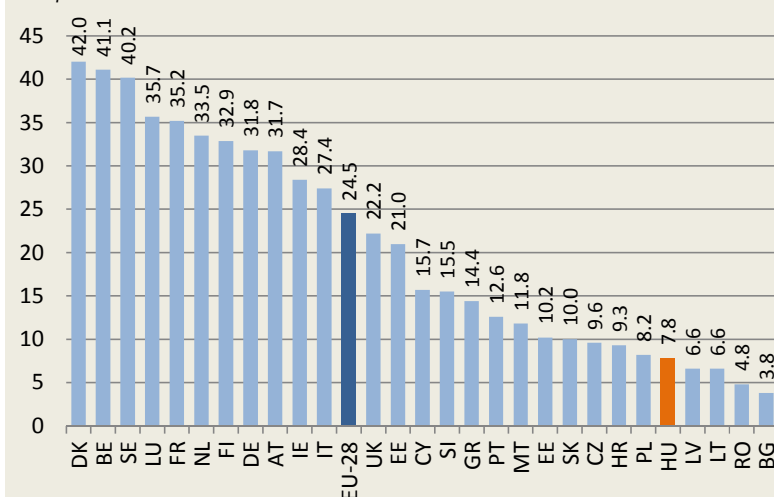
Munkaköltségek

(elégedettség átlagértéke, 1-től 5-ig terjedő skálán)

Egy munkaóra jutó munkaköltség (2014)

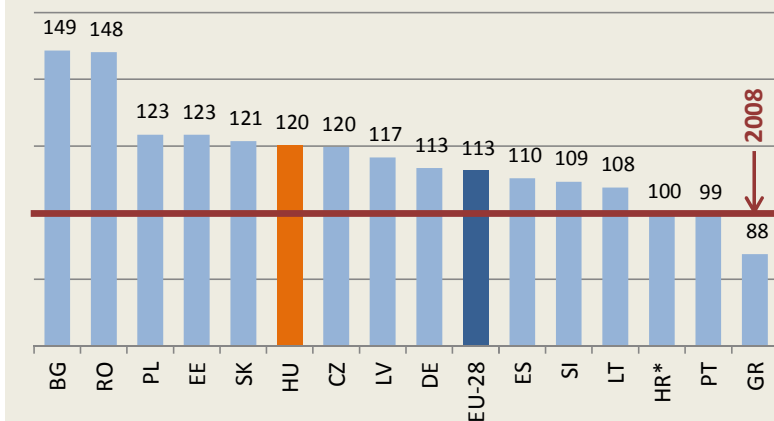
euró/óra

Forrás: Eurostat

Munkaköltségek indexe (2014)

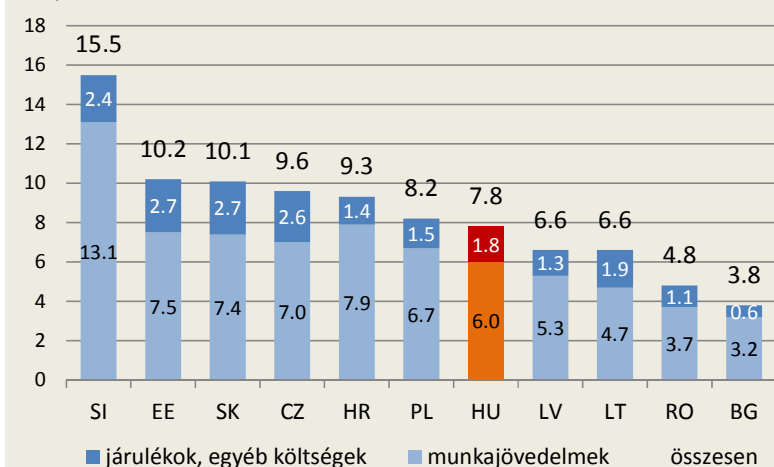
versenyszféra, 2008 = 100

* 2013-as adat. Forrás: Eurostat

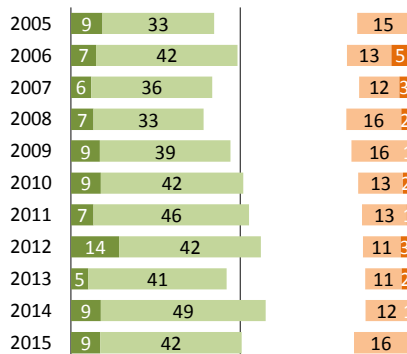
Munkaköltségek összetétele néhány országban (2014)

euró/óra

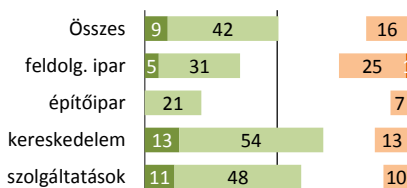

Forrás: Eurostat

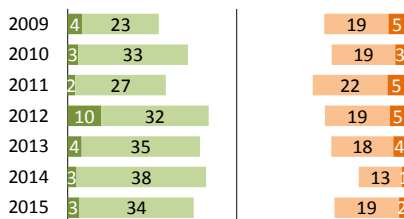
Dolgozók képzettsége (→ 2.17)

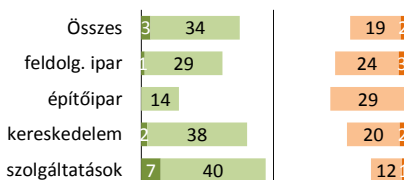
2015 ágazat szerint

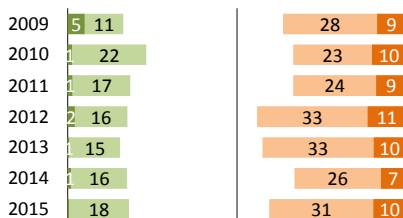
Felsőoktatási rendszer (→ 2.18)

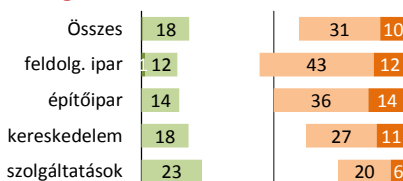
2015 ágazat szerint

Szakképzési rendszer (→ 2.19)

2015 ágazat szerint

Képzés, képzettség

A dolgozók képzettségét illetően továbbra is elégedett a befektetők döntő többsége. Minden második résztvevő elégedett az idei felmérésben, csupán 16 százalékuk számára nem elégséges a képzettség szintje. Figyelemre méltó azonban, hogy a tavalyihoz képest némileg csökkent az elégedettség mértéke.

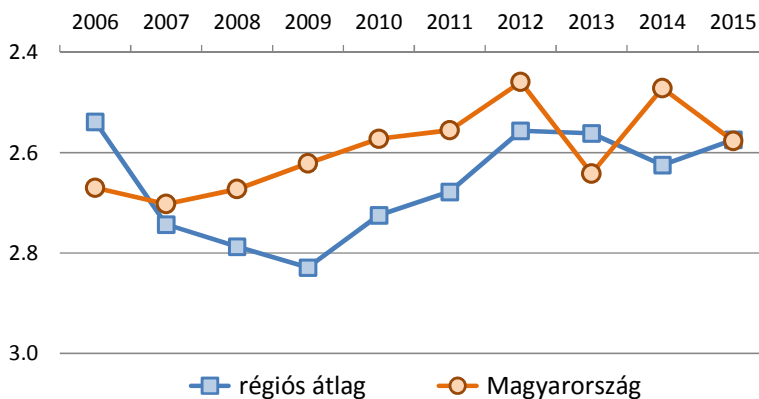
A szakképzés terén a magyar kormány 2012-ben megteremtette a német duális képzés mintájára épülő új rendszer jogi alapjait, ami 2014-ben országosan is bevezetésre került. Ez a rendszer azonban mind állami illetve iskolai, mind vállalati oldalon több „gyermekbetegséggel” küszködik, így a legjobb akarat ellenére még várat magára a reform hozadéka. Feltehetőleg ezért csökkent a felmérésünkben mért elégedettség a szakképzési rendszerrel, és hasonló a helyzet felsőoktatás terén is.

Régiós kitekintés

A magyar munkaerőpiacon rendszerint a régiós átlagot meghaladó elégedettség övezi a dolgozók képzettségét. Az idei mutató azonban csak átlagosra sikeredett, ami mindenképpen figyelmet érdemel a gazdaságpolitikai döntéshozók részéről.

Dolgozók képzettsége

(elégedettség átlagértéke, 1-től 5-ig terjedő skálán)

2. Gazdaságpolitikai környezet

A gazdaságpolitika által szabott keretek nagymértékben meghatározzák a vállalatok működését és eredményességét, azonos reálgazdasági feltételek mellett a gazdaságpolitika az egyik vagy a másik irányba befolyásolhatja a nemzetgazdaság versenyképességét. Ezért különösen fontos, hogy a döntéshozók figyelemmel kísérjék a gazdasági szereplők elvárásait.

Az idei felmérésben az adózás valamint a hatékony közigazgatás tekintetében újabb kis javulást tapasztaltunk. Ezzel szemben más fontos területeken nem folytatódott a 2-3 éve megfigyelt óvatossági előrelépés, ismét növekvő elégedetlenséget tapasztaltunk pl. a közbeszerzések átláthatósága, a korrupció elleni fellépés és a jogbiztonság megítélésében.

Hatékony közigazgatás: Biztató trend

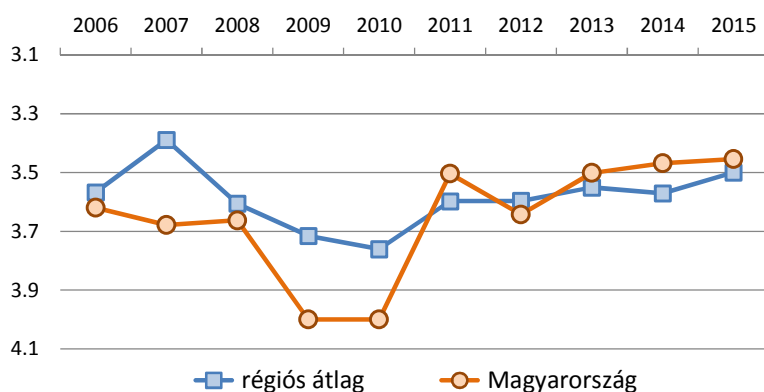
A tavalyi elemzésben az írtuk, hogy „lassan, de érik a bürokráciacsökkentés”. Ezt idén is kijelenthetjük, hiszen újabb, még ha csekély mértékben is, javulást mértünk, így az idei értékelés az elmúlt 11 év legjobb eredménye. Ez viszont még nem jelenti azt, hogy kielégítő a helyzet: még mindig csaknem minden második cég elégedetlen. A trend azonban biztató, még akkor is, ha feltehetőleg sok év kell még a valóban hatékony közigazgatás megvalósításáig.

Régiós kitékintés

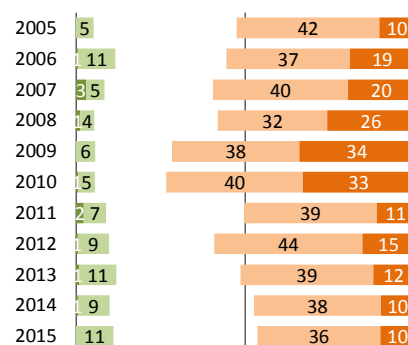
A bürokrácia a térség más országaiban is gond. Annál örömdetesebb, hogy Magyarország e téren idén ismét az átlagosnál jobban szerepelt. A régióban a balti államokban mutatkozik a legnagyobb elégedettség ezen a területen, itt különösen Észtország emelkedik ki, ahol a megkérdezettek több mint 70 százaléka elégedett.

Közigazgatás hatékonysága

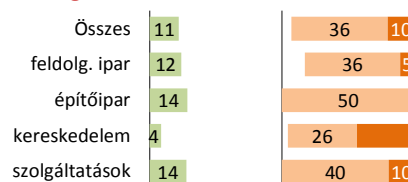
(elégedettség átlagértéke, 1-től 5-ig terjedő skálán)

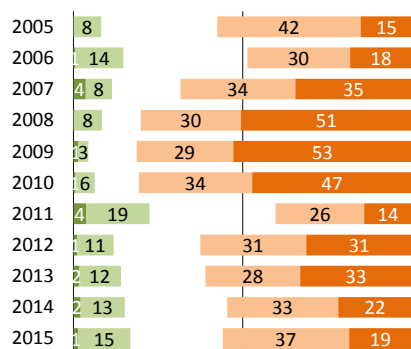
Közigazgatás (→ 2.2)

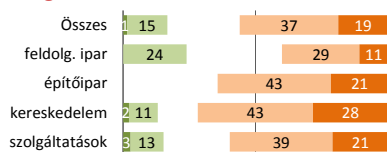
2015 ágazat szerint

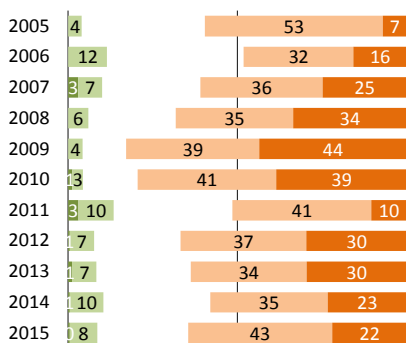
Adóterhelés (→ 2.4)

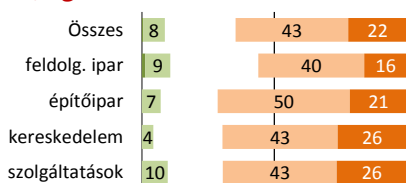
2015 ágazat szerint

Adórendszer, adóigazgatás (→ 2.3)

2015 ágazat szerint

Adórendszer

Az adóterhelést illetően minimálisan, de ismét javult a vállalatok megítélése, bár még így is a megkérdezettek több mint a fele elégedetlen a terhek szintjével, csak 16 százalékuk számára nem gond ez. E téren azonban szembetűnőek az ágazatok közötti eltérések. A kereskedelemben bevezetett plusz-terhek mély nyomokat hagytak az ágazat szereplőinél, ott az elégedetlenek aránya a 2014. évi 63 százalékról 71-re nőtt, míg a feldolgozóiparban mindössze 40 százalék elégedetlen, a tavalyi 47 százalék után.

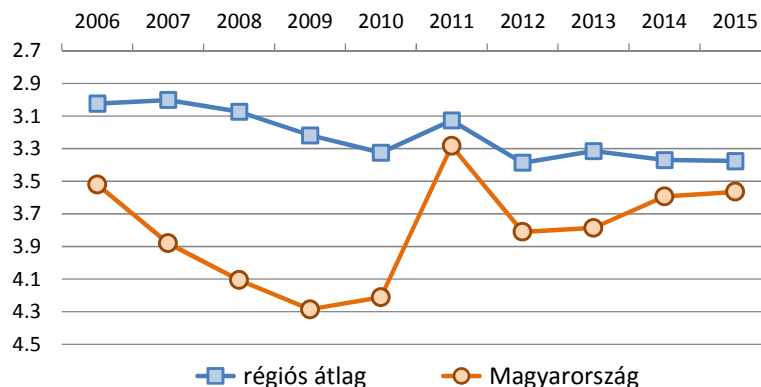
Az adórendszert, ill. az adóigazgatást illetően kevésbé biztató a helyzet, ott a tavalyihoz képest némileg romlott a megítélés.

Régiós kitekintés

A régió átlagához képest az adóterhek terén még mindig alacsonyabb a magyar elégedettség szintje, de az utóbbi években fokozatosan csökkent a lemaradás, amely az idén – a 2011. kivételes évtől eltekintve – 10 éves mélypontra csökkent. A régiós átlagnál nagyobb elégedetlenség egyik oka lehet, hogy Magyarországon még mindig kiemelkedően magas az állami jövedelem-újraelosztás hányada.

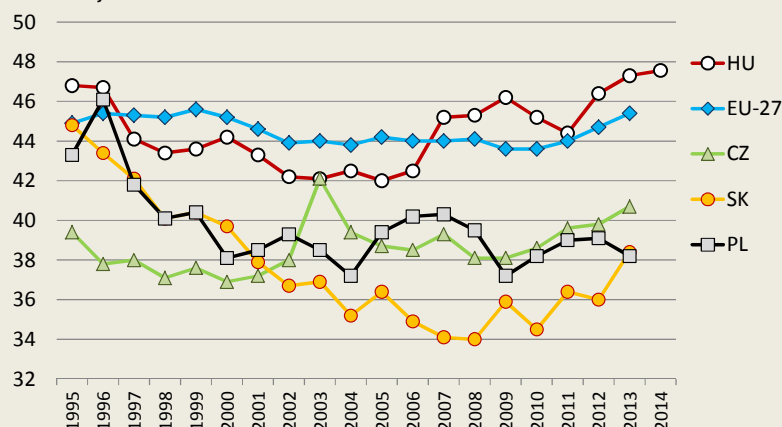
Adóterhelés

(elégedettség átlagértéke, 1-től 5-ig terjedő skálán)

Az állam bevételei

A kormányzati szektor bevételei a bruttó hazai termék százalékában*

* ESA-2010 alapján (EU-27 1995-2005 és PL 1995-2009: ESA-95 alapján)
Forrás: Eurostat, KSH (HU 2014)

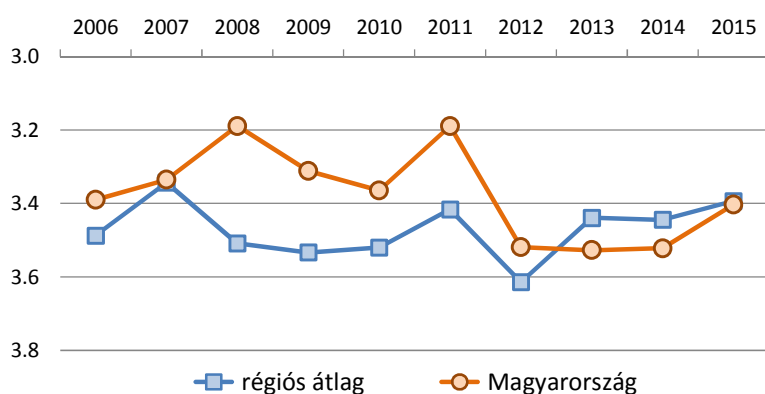
Unió támogatások

A támogatásokhoz való hozzáférést az ideai felmérésben a tavalyinál jobbnak minősítették a résztvevő vállalatvezetők. Ez részben annak köszönhető, hogy tavaly felgyorsult a 2007-2013-as keretből megmaradt uniós források felhasználása. Ráadásul hamarosan indulhat az új pályázati ciklus. A 2014 és 2020 közötti időszakban Magyarország mintegy 21 milliárd eurónyi támogatásban részesül az Európai Unió kohéziós és strukturális alapjaiból, és a kormányzat tervei szerint ennek döntő hányada közvetlenül a gazdaságba áramlik majd.

Régiós kitekintés

Hozzáférés támogatásokhoz

(elégedettség átlagértéke, 1-től 5-ig terjedő skálán)

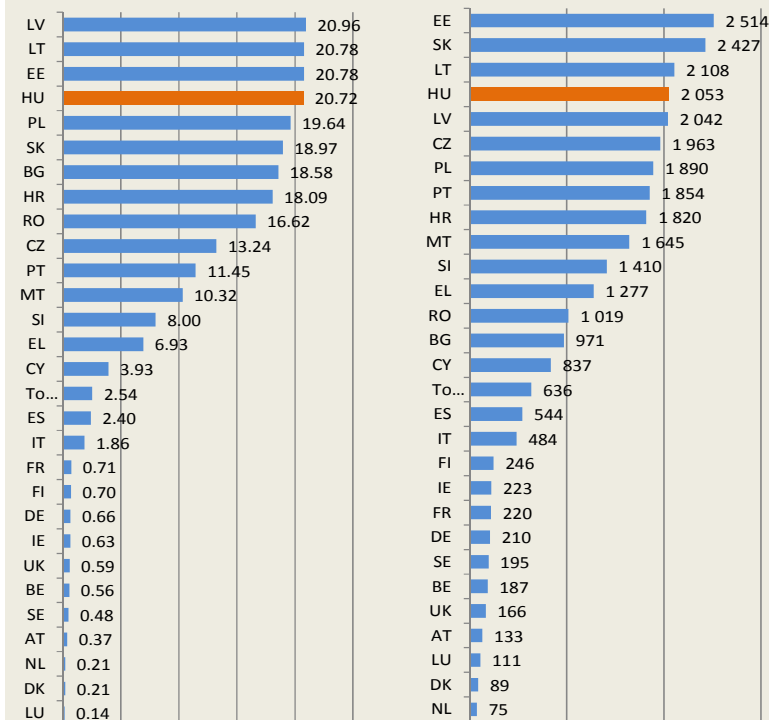
Hozzáférés támogatásokhoz (→ 2.5)

2005	3	7	29	14
2006	1	20	21	20
2007	5	14	19	19
2008	4	13	22	15
2009	2	17	25	14
2010	3	13	21	18
2011	2	17	26	8
2012	1	16	27	22
2013	2	15	34	18
2014	1	14	31	18
2015	2	14	28	15

Forrás-allokáció az EU kohéziós alapjaiból 2014-2020

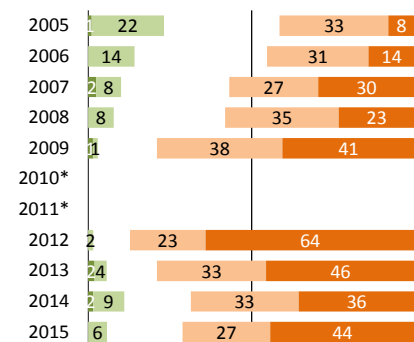
A GDP százalékában

egy főre jutó összeg, euró,

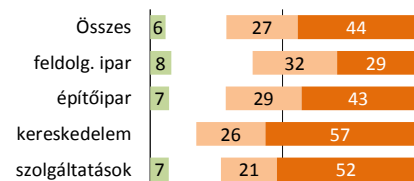

Forrás: Európai Bizottság

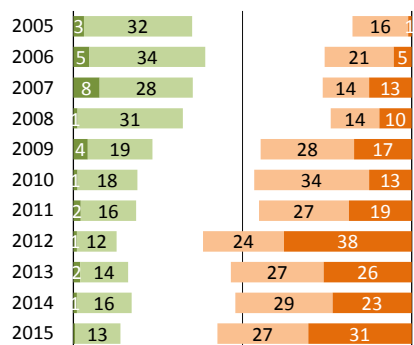
Kiszámíthatóság (→ 2.8)

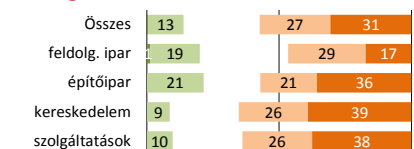
2015 ágazat szerint

Jogbiztonság (→ 2.6)

2015 ágazat szerint

Kiszámíthatóság és jogbiztonság

A gazdaságpolitika kiszámíthatósága valamint a jogbiztonság a vállalatok számára szorosan összefüggő jelenségek, így az elmúlt évek felméréseiben rendszerint hasonló irányú mozgást figyeltünk meg a két tényező esetén. Az idei évben mindkét kérdésben ismét romlott a befektetők véleménye, különösen a 'nagyon elégedetlen' válaszok aránya emelkedett számottevően.

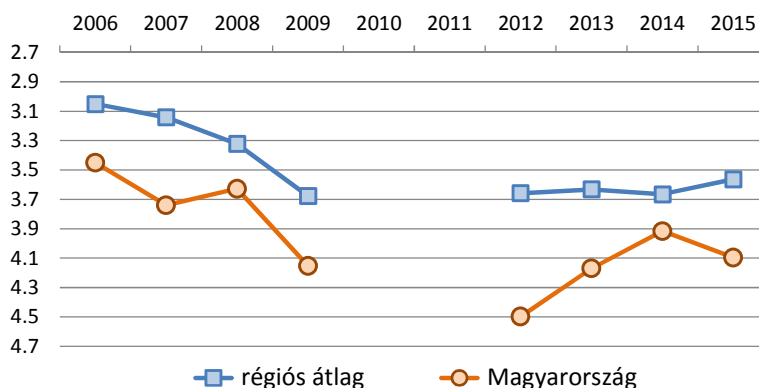
A vállalatok különösen a jogalkotás átláthatóságát és ütemét illetően érznek nagy hiányosságokat, beleértve a törvénytervezetekről való konzultáció hiányát az érintett piaci szereplőkkel. Emellett sokan úgy érzik, hogy nem mindig érvényesül az egyenlő bánásmód valamennyi piaci szereplővel szemben.

A kiszámíthatóság hiányának egyik szembetűnő és jellemző példája az EKÁER (Elektronikus Áruforgalom Ellenőrző Rendszer) 2015 elején történt bevezetése ill. módosítása volt – erről ld. keretes írásunkat.

Régiós kitekintés

Gazdaságpolitika kiszámíthatósága

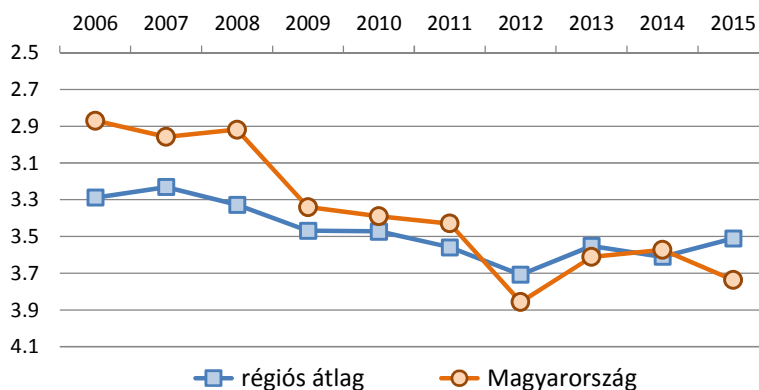
(elégedettség átlagértéke, 1-től 5-ig terjedő skálán)*

* 2010-ben és 2011-ben a kérdés nem szerepelt a felmérésben.

Jogbiztonság

(elégedettség átlagértéke, 1-től 5-ig terjedő skálán)

Az „EKÁER-ügy”

2015. január 1-én lépett hatályba az Elektronikus Áruforgalom Ellenőrző Rendszer (EKÁER). A rendszer nagyon sok magyarországi céget érintett, érint, és némi egyszerűsítéssel azt lehet állítani, hogy **az EKÁER bevezetése „példásan” megtestesíti a vállalatok által folyamatosan kritizált gazdaságpolitikai hiányosságokat**: a kiszámíthatóság és a jogbiztonság hiányát és a bürokráciát. Mi is történt?

2014	
okt. 21.	Az NGM benyújtja a Parlamentnek az EKÁER-t tartalmazó törvényjavaslatot.
nov. 18.	A parlament elfogadja a törvényt. Az EKÁER-t a „saláta-törvény” 201. §-a szabályozza.
nov. 26.	Kihirdetik a törvényt.
dec. 2.	A DUIHK az NGM felé megfogalmazza aggályait, majd levélben fordul a nemzetgazdasági miniszterhez, később a miniszterelnökhöz.
dec. 5.	A nemzetgazdasági miniszter EKÁER-munkacsoportot hoz létre az érintettekkel.
dec. 10.	Megjelennek a végrehajtási rendeletek tervezetei – dec. 11-ig lehet ezeket véleményezni.
dec. 12.	Bejelentik, hogy január 31-ig nem bíróságol a NAV az EKÁER-szabályok megsértése esetén.
dec. 15.	Törvénymódosítást terjesztett az Országgyűlés elé az NGM.
dec. 16.	A Parlament elfogadja a módosító javaslatot.
dec. 23.	Kihirdetik a módosított törvényt.
dec. 31.	Szilveszter napján kihirdetik a végrehajtási rendeleteket.
2015	
jan. 1.	Újév napján hatályba lép a törvény.
jan. 22.	Az NGM bejelenti, hogy február 28-ig meghosszabbítják a rendszer „tesztüzemét”.
feb. 13.	Újabb törvénymódosítási javaslatot nyújt be a nemzetgazdasági miniszter.
feb. 19.	Megjelennek a módosított végrehajtási rendeletek tervezetei – feb. 20-ig lehet ezeket véleményezni.
feb. 20.	A parlament elfogadja a törvénymódosítást.
feb. 27.	Kihirdetik a módosított törvényt a végrehajtási rendeletekkel együtt.
már. 1.	Hatályba lép a módosított törvény, egyes rendelkezések csak ápr. 1-én ill. jún. 1-én lépnek hatályba.

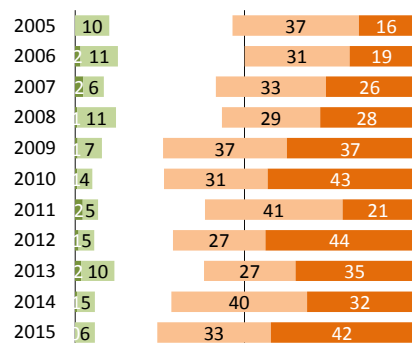
Mind eközben számtalan csoportos és egyéni konzultációra került sor a nemzetgazdasági minisztérium, a NAV, a fuvarozó ágazat, a termelő vállalatok és az érdekképviselői szervek, mint a DUIHK, képviselői között.

Joggal állíthatjuk, hogy elkerülhető lett volna az nagy elbizonytalanodás és értetlenség a vállalatok körében, ha ezeket a konzultációkat időben kezdik, és nem elkapkodva, az érintettek meghallgatása nélkül vezetik be a rendszert. Az ugyanis a vállalatok szerint is jogos, támogatandó célra irányul, nevezetesen a gazdaság fehéritésére és az adócsalás visszaszorítására, ami a tisztességes vállalkozások érdeke is.

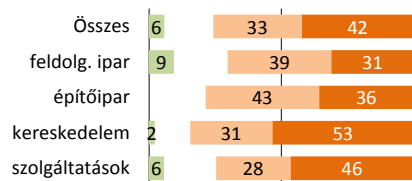
Korrupció, közbeszerzések átláthatósága

Ezt a két jelenséget együttesen célszerű vizsgálni, hiszen – nemcsak Magyarországon – éppen a közbeszerzéseknél nagyobb valószínűséggel fordulnak elő korrupciós bűncselekmények. Sajnos e téren a 2015. évi felmérésünk szerint nem léptünk előre, sőt újra nőtt az elégedetlenség. E trend mögött részben az a jelenség állhat, hogy ezek a kérdések egyre jobban a közvélemény fókuszába kerülnek, ami fokozhatja a megfigyelők a probléma iránti „érzékenységet”. Ennek ellenére

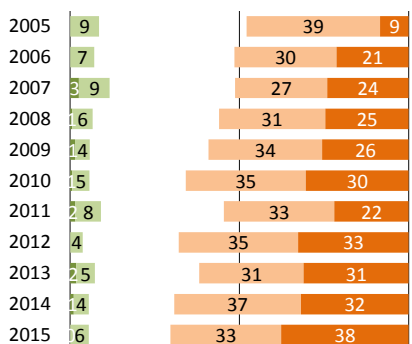
Korrupció (→ 2.9)

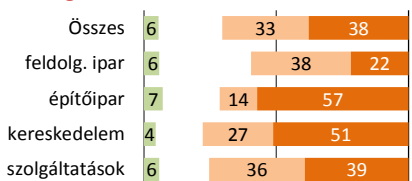
2015 ágazat szerint

Közbeszerzések átláthatósága (→ 2.7)

2015 ágazat szerint

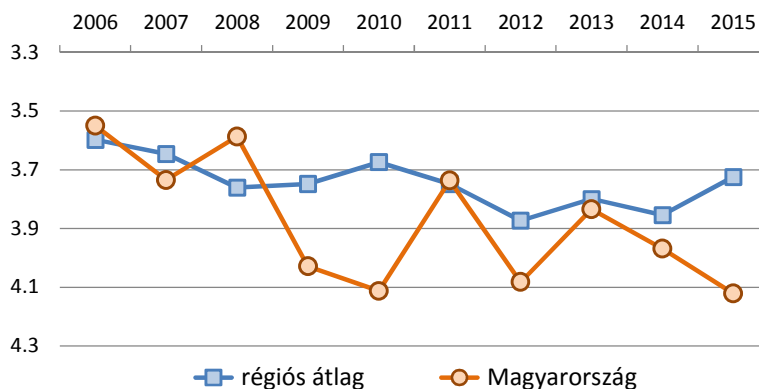

ezen a területen sok tennivaló marad még. A közbeszerzések tervezett újraszabályozása hatására ezekben a kérdésekben a jövőben talán már javuló tendenciákról számolhatunk be.

Régiós kitekintés

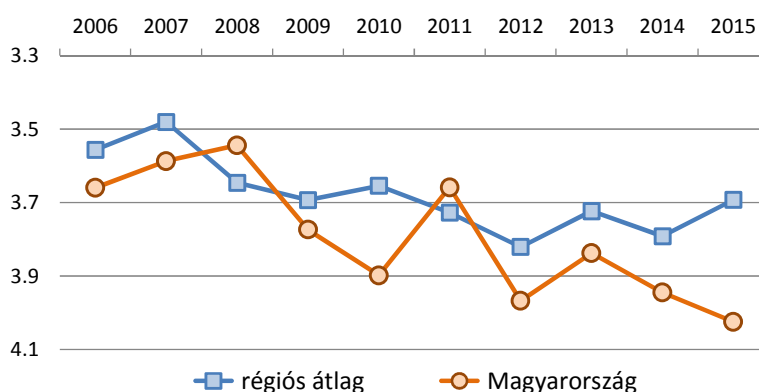
Korrupció és bűnözés elleni fellépés

(elégedettség átlagértéke, 1-től 5-ig terjedő skálán)

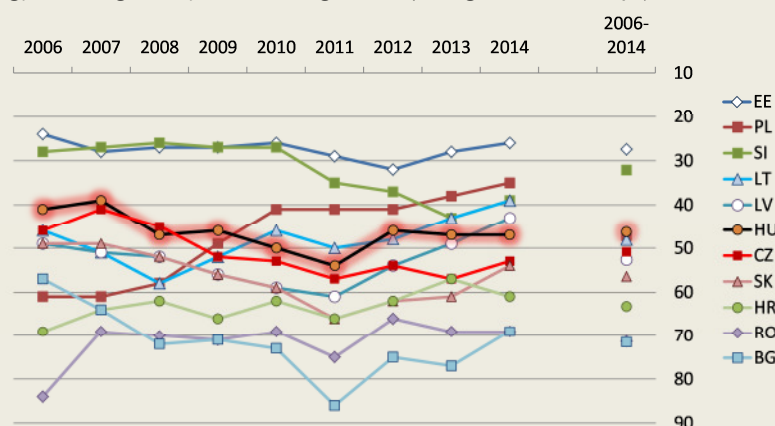
Közbeszerzések átláthatósága

(elégedettség átlagértéke, 1-től 5-ig terjedő skálán)

„Korrupció-érzékelési Index” (CPI)

Egyes országok helyezései a rangsorban (1 = legkevésbé korrump)

Forrás: Transparency International éves jelentései. 2006-2014: a kilenc év átlaga.

3. Operatív működési környezet

Versenyelőny az infrastruktúra magas színvonalára

Az infrastruktúrára nézve – magas szinten – stabil maradt az elégedettség: a válaszadók 42 százaléka jónak értékeli, az elégedetlen vállalatok aránya mindössze 23 százalék. A feldolgozóipari és a szolgáltató vállalatok körében csaknem azonos, és átlagon felüli az elégedettség.

Beszállítók

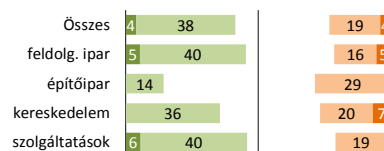
A hazai beszállítói háttér fejlesztése fontos gazdaságpolitikai cél és az itt működő nemzetközi vállalatok érdeke is. A beszállítók rendelkezésre állását és minőségét is évek óta alapvetően megfelelőnek minősítik, így az idén is. Mégis figyelmet érdemel, hogy 2-3 éve egy lassú ütemű romlást tapasztalunk, ráadásul éppen feldolgozóipari cégeknél átlagon felüli az elégedetlenség (2015: 24%, 2014: 14%), miközben az egyébként inkább borúlátó építőiparban e téren érezhetően jobb kép rajzolódik ki.

Fizetési fegyelem

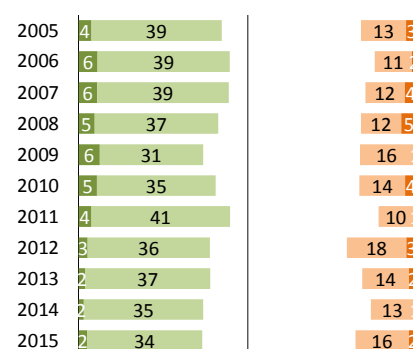
Látványos javulás indult tavaly a fizetési fegyelem terén – ez ugyanolyan látványosan folytatódott az idén is: A vállalatok már csak 25 százaléka volt negatív véleménnyel, szemben az elégedettek 23 százaléknál csoportjával. Ilyen jó arányt még nem mértünk az elmúlt 11 felmérés során, ami egyértelműen az e téren fogantatosított törvényi intézkedéseknek köszönhető. Még az ebben a kérdésben hagyományosan gyengén szereplő építőiparban is majdnem kedvezőnek nevezhető az elégedettek és az elégedetlenek 14 : 35 százalékos aránya.

Infrastruktúra (→ 2.11)

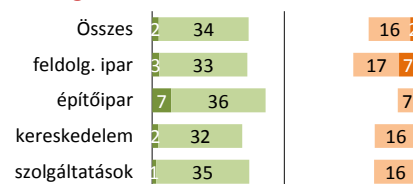
2015 ágazat szerint

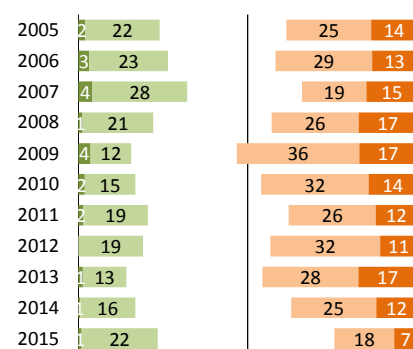
Beszállítók (→ 2.13)

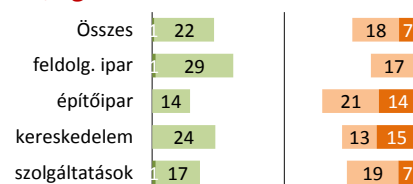
2015 ágazat szerint

Fizetési fegyelem (→ 2.14)

2015 ágazat szerint

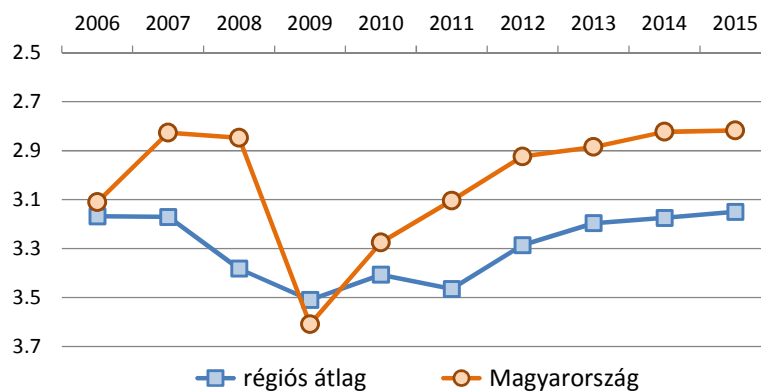

Régiós kitekintés

Az infrastruktúrát tekintve a magyarországi vállalatok a régiós átlagot messze meghaladó elégedettséget mutatnak, ráadásul már sok éve. E téren az idén csak Litvániában és Észtországban mértek jobb értékeket.

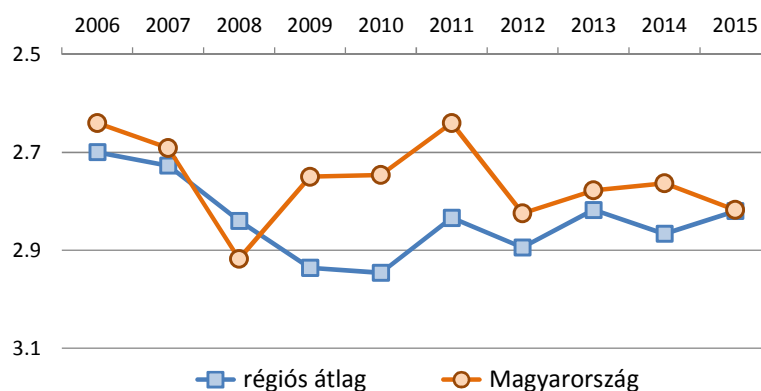
Infrastruktúra

(elégedettség átlagértéke, 1-től 5-ig terjedő skálán)

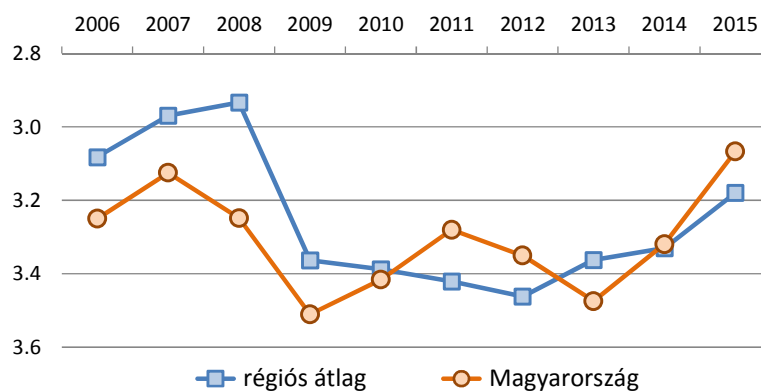
Helyi beszállítók rendelkezésre állása és minősége

(elégedettség átlagértéke, 1-től 5-ig terjedő skálán)

Fizetési fegyelem

(elégedettség átlagértéke, 1-től 5-ig terjedő skálán)

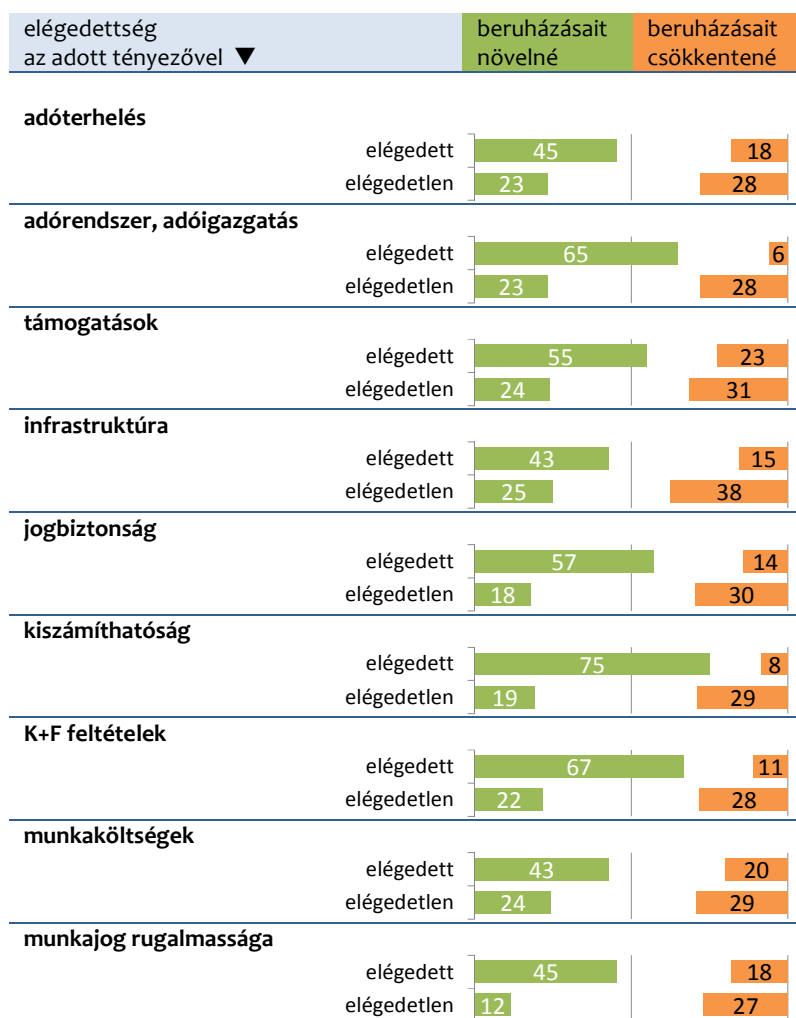
4. Az üzleti környezet és a beruházási hajlandóság

Az üzleti környezet mikéntje igen erőteljesen befolyásolja a vállalatok beruházási kedvét. Ez a megállapítás talán banálisnak hangzik, de felmérésünk eredményei ezt számszerűen is igazolják, a gazdaságpolitikai keretfeltételeknek tehát igenis nagy a reálgazdasági relevanciája.

Az alábbiakban néhány különösen fontos tényező esetén mutatjuk be, hogy az elégedettség vagy annak hiánya milyen mértékben befolyásolja a beruházási terveket.

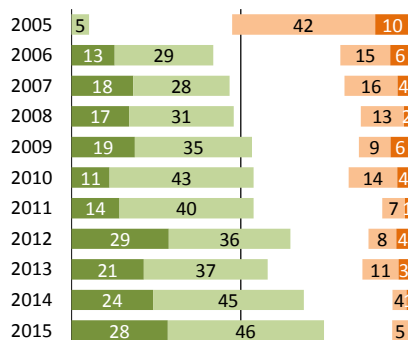
Megjegyzés:

A következő ábrákon az „elégedett” kategória a „nagyon elégedett” és az „elégedett” válaszopciók együttes sokasága, az „elégedetlen” kategória pedig „nagyon elégedetlen” és az „elégedetlen” válaszok összege.

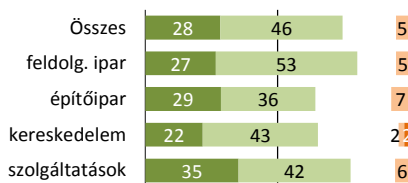

5. Euró és Európa

EU-tagság (→ 2.1)

2015 ágazat szerint

Soha nem látott szinten az Európai Unió melletti elkötelezettség

Soha nem látott szintre emelkedett az Európai Unió iránti elkötelezettség az idei felmérésünkben. A válaszadók három negyede kedvezőnek látja az uniós tagságot, alig akad már olyan cég, amely hátrányt látna benne.

Ez a kedvező vélemény elsősorban három tényezőre vezethető vissza:

1. Korlátlan hozzáférés a közösség belső piacához.

A 2014. évi magyar exportnövekmény (3,4 milliárd euró) kizárólag az uniós országokkal folytatott kereskedelemben keletkezett, ezen belül is döntően a „rég” 15 tagállammal szemben.

2. A tagságból eredő pótlólagos jogbiztonság.

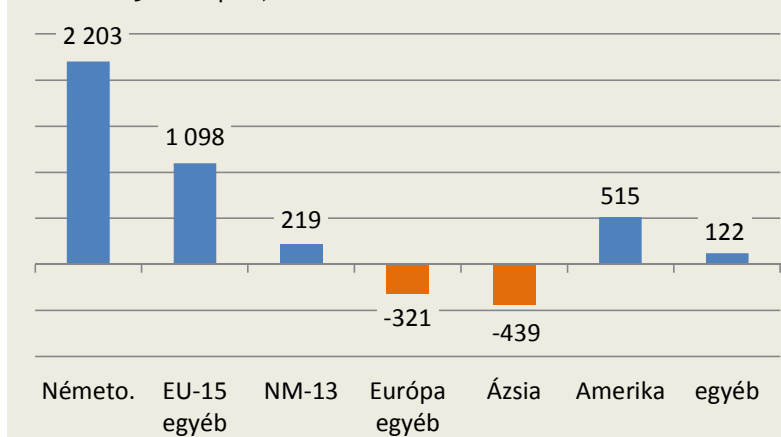
3. A uniós strukturális és kohéziós alapjaiból Magyarországra áramló támogatások magas volumene.

2007-2013 között Magyarország volt az egyik legnagyobb kedvezményezettje az unión belüli pénzügyi újraelosztásnak, ráadásul éppen 2014-ben a magyar kormányzat rendkívül erősen hívott le az e keretből még rendelkezésre álló forrásokat.

A 2014-2020 közötti időszakban is a legnagyobb nettó-fogadó országok közé fog tartozni Magyarország.

Magyar exportnövekmény 2014

Változás 2013-hoz képest, millió euróban

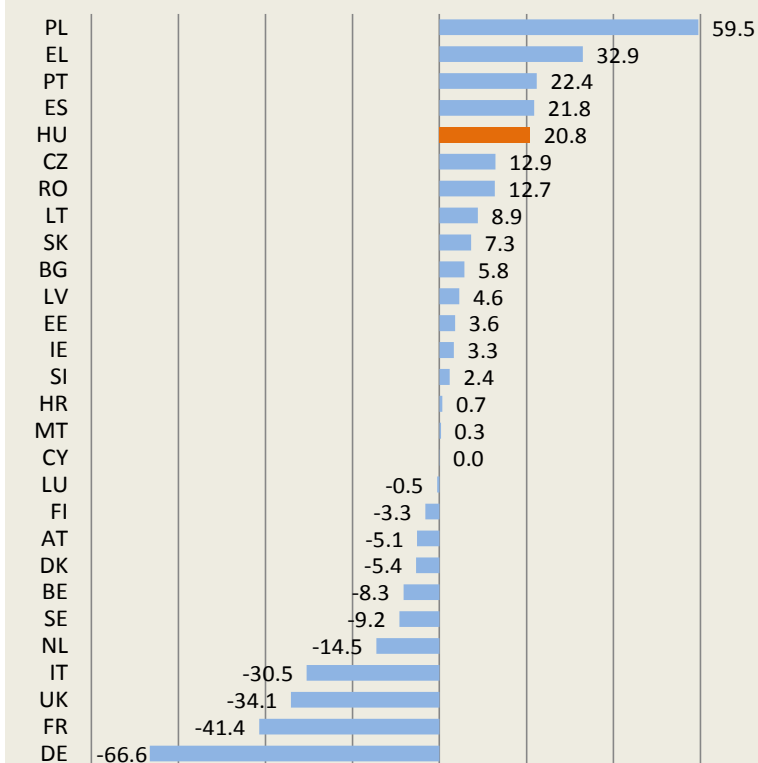

NM-13: 2004/2007/2014-ben csatlakozott EU-tagok.

Forrás: KSH

Európai Unió belüli transzferek

Tényleges költségvetési egyenleg* 2007-2013, milliárd euró

* az összes befizetés és kifizetés egyenlege.

Forrás: Európai Bizottság

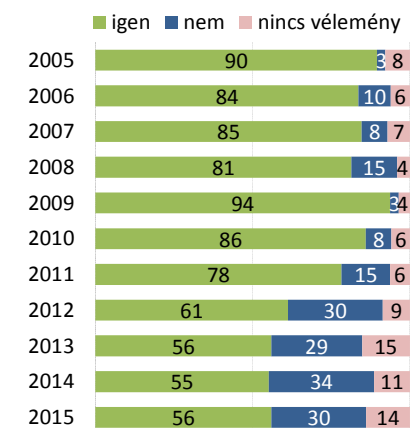
Alacsony szinten stabilizálódik az euró támogatottsága

Az euró bevezetését illetően a tavalyi átlagvéleményhez képest nem változott érdemben a támogatók aránya, viszont nőtt valamennyire a bizonytalanok aránya – az ellenzők rovására.

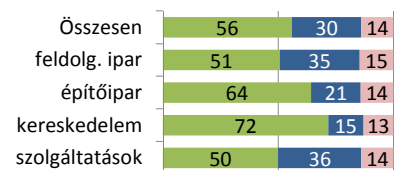
A korábbi évekhez hasonlóan, az export-orientált feldolgozóipar körében erősebb az árfolyamgyengülést lehetővé tevő hazai fizetőeszköz megtartása iránti hajlam, mint az importra és a hazai vevőkre utalt kereskedelemben.

Vállalati szemszögből fontos szempont az is, hogy a Magyar Nemzeti Bank több mint két és fél éve tartó kamatcsökkentési politikájának hatására a vállalati forint hitel-költségek is jelentősen csökkentek, és mára soha nem látott közelségbe kerültek az euróhitelek költségéhez.

Kíváncos-e az euró bevezetése? (→ 3)

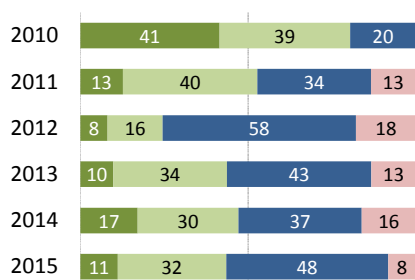
2015 ágazat szerint

6. Politikai környezet

Összességében hogyan értékeli a kormány munkáját? (→ 5)

■ jó ■ kielégítő ■ rossz ■ nincs vélemény

A DUIHK nem politikai közvélemény-kutató szervezet, és az alapszabályzata is szigorúan tilt mindennemű pártpolitikai tevékenységet.

Ugyanakkor kézenfekvő, hogy a politikai fejlemények és események hatással lehetnek üzleti döntésekre is. Ezért 2010 óta érdeklődünk aziránt, hogy mennyire elégedettek a vállalatvezetők a mindenkori kormány munkájával. *(Fontos megjegyezni, hogy felmérésünkre mindig februárban kerül sor, választási években tehát még az előző kormányt értékelhetik a résztvevők.)*

Az idei felmérésben a 'jó' és 'kielégítő' választ adók részaránya kis mértékben csökkent, a 'rossz' válaszok részesedése viszont érezhetően nőtt. Megítélésünk szerint a változás mögött nem elsősorban gazdasági kérdések állnak, hanem több, a közelmúltban a széles közvéleményben is sokat vitatott témák, amelyek alól a vállaltvezetők sem vonhatják ki magukat.

III. Befektetési alternatívák

A legfontosabbat röviden

- » A német és külföldi beruházók nagy többsége változatlanul elkötelezett Magyarország mellett, a tavalyi felméréshez képest azonban némileg csökkent azoknak a részaránya, akik ismét Magyarországra hoznák beruházásukat.
- » Nemzetközi összevetésben nem változott Magyarország minősítése, a 20 országot tartalmazó rangsorban a tavalyihoz hasonlóan a kilencedik helyen végzett az idei felmérésben. Az éllovas ismét Lengyelország, amelyet Csehország és Észtország követ.

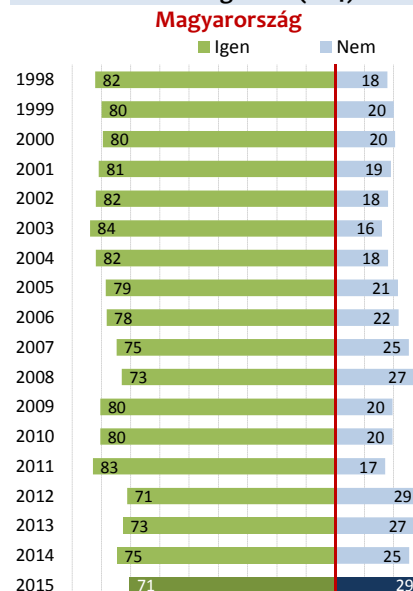
1. Ismét Magyarországra?

Erős, de a tavalyinál kisebb az elkötelezettség

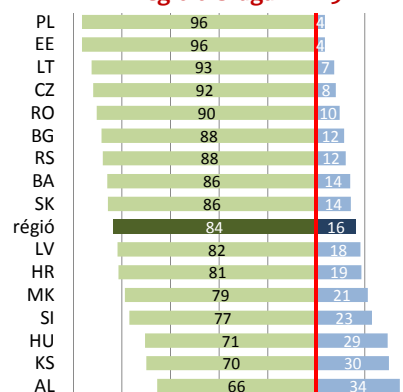
A német és más külföldi befektetők többsége továbbra is elkötelezett Magyarország mellett. Az idei felmérésben a **válaszadók 71 százaléka ismét Magyarországot választaná beruházási céljaként, 29 százalék más helyszínt választana.** Ez az arány önmagában továbbra is kedvezőnek tekinthető, de a korábbi évekhez viszonyítva, valamint a régió más országaival összehasonlítva nem.

Érdekes a teljes minta és a termelési szektor összehasonlítása e kérdésben. Gyakorlatilag a 2009-es válság tetőpontjáig a termelő vállalatok az átlagosnál nagyobb (néha lényegesen nagyobb) számban jelentették ki, hogy az adott pillanatban már nem Magyarország mellett döntenének. Ez a jelenség 2010-ben megfordult, azóta folyamatosan – egy év kivételével – a feldolgozóipari cégek mutatnak az átlagnál nagyobb elkötelezettséget Magyarország mellett. Ebből feltehetőleg joggal lehet arra következtetni, hogy az elmúlt hat év alatt a termelő szektor az átlagoshoz képest kedvezőbbnek érzi a magyarországi keretfeltételek alakulását.

Ma ismét Magyarországot választaná befektetési célországként? (→ 4)

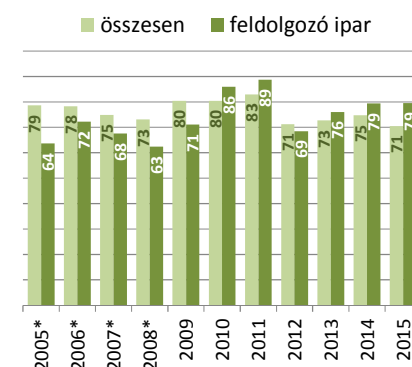

A régió országai - 2015

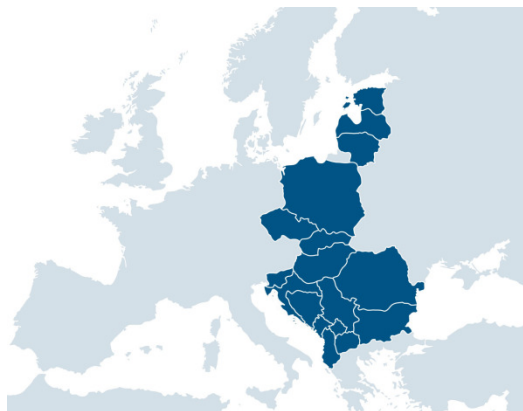
Ma ismét Magyarországot választaná befektetési célországként? (→ 4)

„Igen” válaszok aránya, százalékban

* 2005-2009 között „feldolgozó ipar” helyett a „termelő vállalat” kategóriát lehetett választani.

2. Magyarország régiós versenyben

A térség 16 országában működő német külkereskedelmi kamarák közös konjunktúra-felmérése a gazdasági helyzet alakulása és a gazdasági feltételrendszer minősége mellett rendszeresen kitér a különböző országokról külföldön kialakított véleményekre is.

Idén a felmérésben résztvevő 16 országban összesen 1.429 vállalatvezető válaszolt kérdéseinkre. Döntő többségük olyan vállalatot irányít, amely nemzetközi piacon tevékenykedik – beruházóként, exportőrként, importőrként –, ami jó szakmai alapot biztosít az egyes országok értékeléséhez.

A tekintetben, hogy mennyire vonzóak tartják az egyes országokat, mint befektetési célpont, **Magyarország az idén a kilencedik helyen végzett a 20 országot tartalmazó rangsorban, ami megegyezik a tavalyi eredménnyel.**

A közepesnek mondható helyezést igazolják azok a részeredmények is, miszerint számos, a gazdasági helyzetre vagy az üzleti környezetre vonatkozó kérdésben a magyar eredmények a régiós átlag körül alakultak.

A felmérésben idén ismét Lengyelország bizonyult a leginkább vonzó befektetési célországnak, Csehország pedig megőrizte második helyét Észtország előtt.

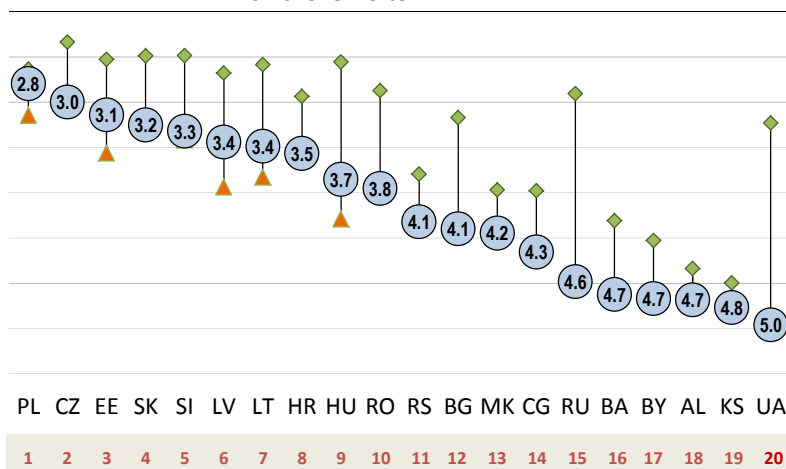
Érdemes megjegyezni, hogy a nemzetközi felmérésben az elmúlt három év alatt teljesen változatlan maradt a Top-5 ország rangsora, és a többi ország is csak 1-2 hellyel lépett előre vagy hátra az elmúlt években. (Ez alól – nyilván az aktuális geopolitikai események hatására – csak Oroszország és Ukrajna kivétel. Az előbbi az idén a 15. helyre esett vissza, a tavalyi 10.-ről, míg Ukrajna egyenesen a lista aljára került, holott két évvel ezelőtt még a 13. helyen szerepelt.)

A rangsor stabilitása azt igazolja, hogy a külső megítélés nem változik azonnal és erőteljesen egy-egy intézkedés vagy esemény hatására – sem kedvező, sem kedvezőtlen irányba. Lengyelországnak pl. hét év kellett ahhoz, hogy a 9. helyről az elsőre kerüljön fel, Magyarország pedig a 2006. évi 5. helyről fokozatosan a 13.-ra gyengült 2012-ig, és onnan próbálja most ismét felküzdenie magát.

Az adott ország értékelése, mint befektetési célpont - 2015 (→ 6)

1 = nagyon vonzó 6 = nem vonzó

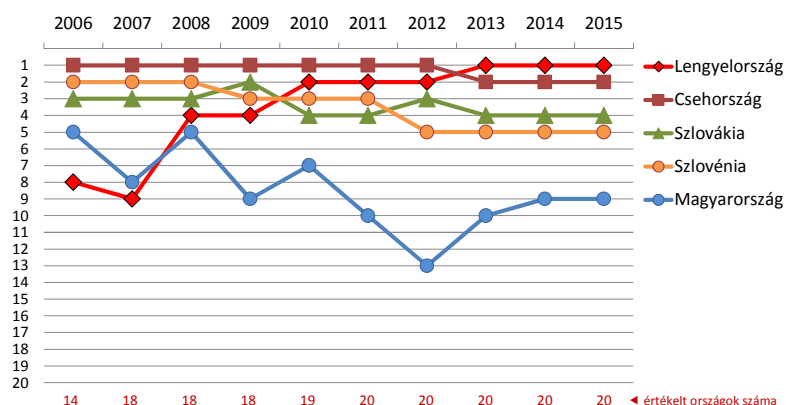
- ◆ legjobb érték 2006-2015
- ▲ legrosszabb érték 2006-2015
- 2015. évi érték

forrás: AHK-Konjunktúrafelmérés Közép- és Kelet-Európa 2015.

Érdemes megjegyezni, hogy az elmúlt 10 év felméréseiben a legtöbb ország az ideinél jobb értékelést kapott már valamikor. Ez különösen szembetűnő Oroszország vagy Ukrajna esetében, de korábban Magyarország is jobban szerepelt már: eddigi legjobb eredménye (2006-ban: 2,6) gyakorlatilag megegyezik a jelenlegi éllóvasok korábbi csúcs-értékeivel.

Néhány ország helyezése a nemzetközi felmérésben (→ 7)

forrás: AHK-Konjunktúrafelmérés Közép- és Kelet-Európa 2015.

Megjegyzés

Az itt bemutatott rangsorok a közép- és kelet-európai régió 16 országában párhuzamosan készített nemzetközi „AHK”-felmérések eredményein alapulnak, tehát nem a Magyarországon készített felmérésen.

Részletesebben ld. a „C” mellékletben a módszertani megjegyzésekben.

IV. DUIHK Befektetői Hangulat-Index

Kismértékű csökkenés az indexben és a gazdasági növekedésben

A DUIHK Befektetői Hangulat Indexe (BHI) 2015-ben minimálisan csökkent, értéke a +100-tól -100-ig terjedő skálán +10-re esett vissza, a tavalyi +12 után.

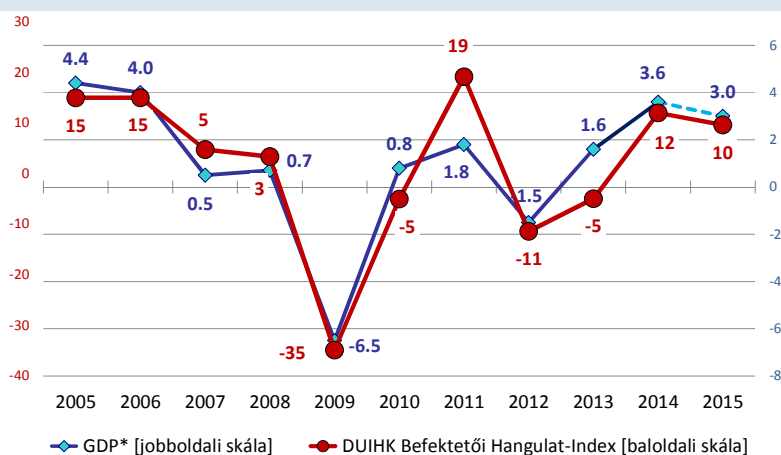
A DUIHK Befektetői Hangulat Indexét (BHI) az adott évben várható gazdasági aktivitás előrejelzésére fejlesztettük ki. A BHI-index kizárólag a konjunktúrafelmérés eredményeit veszi számba, ezen belül is azokra az előrejelző tényezőkre fekteti a hangsúlyt, amelyek tapasztalataink szerint leginkább hatással vannak a vállalatok gazdasági teljesítményére és beruházási tevékenységükre.

Az index összetevőit és meghatározásának módszertanát ld. a mellékletben.

Az elmúlt években a BHI-index alakulása szoros összefüggést mutatott a magyar bruttó hazai termék változásával. (Az egyetlen látványos kivétel a 2011. év volt, amikor az első kormányváltás utáni felmérésben nagyfokú pozitív várakozások hatották át a válaszokat, amit 2012-ben ugyanakkora nagyságú csalódás követett.) Ha az idei évben is hasonló együttmozgás érvényesül, akkor **számításaink szerint a bruttó hazai termék 2015-ben 3 százalékkal bővülhet.**

Ez a növekedési ráta egybeesik számos más intézmény előrejelzéseivel, amelyek zömében 2,5-3 százalékos növekedést jósolnak.

A DUIHK Befektetői Hangulat-Indexe és a magyar bruttó hazai termék alakulása

* GDP: volumenváltozás az előző évhez, százalékban, 2015: DUIHK előrejelzése

Forrás: DUIHK, KSH

A. Melléklet:

A felmérés részletes eredményei

	1.1 Hogyan vélekedik Magyarország jelenlegi gazdasági helyzetéről?				1.2 Hogyan vélekedik a magyar gazdaság idei kilátásairól az előző évhez képest?		
	jó	kielégítő	rossz		javul	nem változik	rosszabb
2005	21	64	15		24	57	19
2006	13	68	19		19	57	24
2007	5	58	37		14	36	50
2008	1	42	57		19	45	36
2009	1	16	83		1	10	89
2010	3	34	63		16	56	28
2011	2	54	44		49	39	13
2012	2	30	68		10	36	55
2013	4	39	57		22	45	33
2014	11	49	39		35	52	13
2015	20	56	24		32	47	21
Régiós átlag 2015	18	47	35		31	51	19

	1.3 Hogyan vélekedik saját ágazatának jelenlegi helyzetéről?				1.4 Hogyan alakul ágazatának helyzete az idén, az előző évhez képest?		
	jó	kielégítő	rossz		javul	nem változik	rosszabb
2005					26	53	21
2006					27	48	25
2007					23	46	30
2008					22	51	27
2009					1	24	75
2010					21	55	23
2011					46	40	14
2012					9	47	43
2013	15	40	45		11	57	32
2014	25	43	32		30	54	16
2015	26	50	24		30	52	18
Régiós átlag 2015	25	52	23		30	56	14

	1.5 Hogyan vélekedik saját vállalatának jelenlegi üzleti helyzetéről?				1.6 Hogyan alakul saját vállalatának üzleti helyzete az idén az előző évhez képest?		
	jó	kielégítő	rossz		javul	nem változik	rosszabb
2005	48	45	7		43	47	10
2006	44	45	11		45	43	12
2007	34	56	10		43	37	20
2008	36	52	12		37	50	13
2009	16	52	32		9	39	52
2010	20	53	27		35	44	21
2011	36	48	16		53	36	11
2012	31	52	17		24	49	27
2013	31	48	22		24	54	22
2014	43	42	15		42	44	13
2015	45	43	12		38	49	13
Régiós átlag 2015	44	50	6		48	44	8

	1.7 Hogyan alakul vállalatának idei árbevétele az előző évhez képest?				1.8 Hogyan alakul vállalatának idei export-árbevétele az előző évhez képest?		
	nő	nem változik	csökken		nő	nem változik	csökken
2005	61	27	12				
2006	69	23	9				
2007	61	26	13				
2008	62	25	13		39	58	3
2009	11	34	55		11	53	36
2010	39	40	21		24	65	12
2011	58	32	10		40	53	7
2012	31	45	24		27	61	11
2013	37	37	26		22	63	15
2014	55	32	13		41	55	4
2015	51	33	16		38	51	11
Régiós átlag 2015	55	34	11		33	59	8

	1.9 Hogyan változik vállalatának létszáma idén az előző évhez képest?				1.10 Hogyan alakulnak vállalatának idei beruházási kiadásai az előző évhez képest?		
	nő	nem változik	csökken		nő	nem változik	csökken
2005*	37	49	14		32	44	24
2006*	39	43	17		37	37	26
2007*	41	44	15		41	28	31
2008	39	48	13		28	48	24
2009	7	51	42		15	31	53
2010	21	55	24		19	46	35
2011	39	44	16		36	46	19
2012	26	53	20		24	46	30
2013	20	58	22		24	47	29
2014	29	56	15		27	50	22
2015	35	52	13		31	44	24
Régiós átlag 2015	38	53	9		35	50	15

* a beruházásokra vonatkozó kérdés esetén 2005-2007: 100%-ból hiányzó rész = „nem tervezünk beruházást”

1.11 Várhatóan hány százalékkal emelkednek vállalatának bérköltségei az idei évben?

	medián	számtani átlag*	tájékoztató adat: átlag-bruttókereset változása**
2012	5,0%	6,6%	7,3%
2013	5,0%	6,9%	3,6%
2014	4,0%	4,4%	4,3%
2015	4,0%	4,3%	

* Az alsó és felső öt szélsőséges értéket nem vettük figyelembe.

** versenyszféra, forrás: KSH.

2. Mennyire elégedett az adott tényezőkkel?

1 = nagyon elégedett ... 5 = nagyon elégedetlen

2.A) A válaszok eloszlása – 2015 (százalékban)

	1	2	3	4	5
Gazdaságpolitikai tényezők					
2.1 EU-tagság	28	46	20	5	0
2.2 Közigazgatási rendszer	0	11	43	36	10
2.3 Adórendszer, és - hivatal	0	8	27	43	22
2.4 Adóterhek	1	15	27	37	19
2.5 Állami és EU-támogatások hozzáférhetősége	2	14	41	28	15
2.6 Jogbiztonság	0	13	29	27	31
2.7 A közbeszerzési pályázatok átláthatósága	0	6	24	33	38
2.8 A gazdaságpolitika kiszámíthatósága	0	6	23	27	44
2.9 Korruptió és bűnözés elleni fellépés	0	6	18	33	42
2.10 Politikai stabilitás	1	18	26	34	21
Működési környezet					
2.11 Infrastruktúra (közlek., kommunikáció, energia)	4	38	36	19	4
2.12 A K+F feltételrendszere	1	18	49	27	6
2.13 Helyi beszállítók és azok minősége *	2	34	45	16	2
2.14 Fizetési fegyelem	1	22	52	18	7
Munkaerőpiaci tényezők					
2.15 Munkaköltségek	3	34	42	17	4
2.16 A dolgozók termelékenység és motiváltsága**	10	40	33	16	1
2.17 A munkavállalók képzettsége	9	42	33	16	0
2.18 A felsőoktatás minősége	3	34	42	19	2
2.19 A szakképzés minősége	0	18	41	31	10
2.20 A munkajog rugalmassága	3	25	47	21	4
2.21 A szakképzett munkaerő rendelkezésre állása	0	21	41	27	10

* 2011-ig: a „beszállítók rendelkezésre állása” és „beszállítók minősége” kérdésekre adott válaszok átlaga

** 2012-ig: a „termelékenység” és „motiváltság” kérdésekre adott válaszok átlaga

2.B) Átlagértékek 2005-2015*

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gazdaságpolitikai tényezők											
2.1 EU-tagság	::	2,72	2,58	2,52	2,49	2,57	2,42	2,23	2,38	2,14	2,03
2.2 Közigazgatási rendszer	3,58	3,62	3,68	3,77	4,00	4,00	3,50	3,64	3,51	3,47	3,45
2.3 Adórendszer, és - hivatal	3,63	3,52	3,73	3,96	4,22	4,12	3,46	3,88	3,84	3,70	3,78
2.4 Adóterhek	3,65	3,52	3,88	4,22	4,29	4,21	3,28	3,81	3,79	3,59	3,56
2.5 Állami / EU-támogatások hozzáférhetősége	3,43	3,39	3,36	3,31	3,31	3,36	3,19	3,52	3,53	3,52	3,40
2.6 Jogbiztonság	2,80	2,87	2,96	3,00	3,34	3,39	3,43	3,86	3,61	3,57	3,74
2.7 A közbeszerzési pályázatok átláthatósága	3,48	3,66	3,61	3,73	3,77	3,90	3,66	3,97	3,84	3,95	4,03
2.8 A gazdaságpolitika kiszámíthatósága	3,25	3,45	3,74	3,74	4,15	::	::	4,50	4,17	3,92	4,10
2.9 Korruptió és bűnözés elleni fellépés	3,60	3,55	3,73	3,72	4,03	4,11	3,74	4,08	3,83	3,97	4,12
2.10 Politikai stabilitás	2,67	2,91	3,46	3,33	3,67	3,53	3,17	3,82	3,75	3,52	3,57
Működési környezet											
2.11 Infrastruktúra (közlek.,komm., energia)	3,03	3,11	2,83	2,93	3,61	3,28	3,10	2,92	2,88	2,82	2,82
2.12 A K+F feltételrendszere	3,07	3,15	3,03	3,17	3,15	3,25	3,14	3,47	3,37	3,18	3,18
2.13 Helyi beszállítók és azok minősége	2,74	2,64	2,69	2,75	2,75	2,75	2,64	2,82	2,78	2,76	2,82
2.14 Fizetési fegyelem	3,26	3,25	3,13	3,37	3,51	3,42	3,28	3,35	3,47	3,32	3,07
Munkaerőpiaci tényezők											
2.15 Munkaköltségek	3,00	2,89	3,20	3,42	3,53	3,33	3,03	3,13	3,20	2,88	2,83
2.16 Dolgozók termelékenysége, motiváltsága	2,79	2,81	2,69	2,81	2,73	2,67	2,56	2,65	2,74	2,61	2,59
2.17 A munkavállalók képzettsége	2,64	2,67	2,70	2,75	2,62	2,57	2,56	2,46	2,64	2,47	2,58
2.18 A felsőoktatás minősége	::	::	::	::	2,98	2,86	3,02	2,77	2,82	2,71	2,82
2.19 A szakképzés minősége	::	::	::	::	3,24	3,19	3,22	3,36	3,36	3,22	3,32
2.20 A munkajog rugalmassága	3,24	3,22	3,13	3,24	3,32	3,24	3,12	3,39	3,06	2,97	3,00
2.21 Szakemberek rendelkezésre állása	3,14	3,11	3,25	3,35	3,17	2,94	2,84	3,12	3,11	3,09	3,26

* átlagérték: az adott válaszok (1 = nagyon elégedett ... 5 = nagyon elégedetlen) számtani átlaga

:: a kérdés az adott évben nem szerepelt.

2.C) Magyar helyezés a nemzetközi AHK-felmérésben az adott tényező tekintetében *

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gazdaságpolitikai tényezők										
2.1 EU-tagság	9	9	7	8	9	9	8	10	9	8
2.2 Közigazgatási rendszer	8	9	6	12	11	6	9	6	7	7
2.3 Adórendszer, és - hivatal	12	12	10	15	15	10	13	12	10	12
2.4 Adóterhek	12	11	11	15	15	11	13	14	11	13
2.5 Állami / EU-támogatások hozzáférhetősége	4	5	2	5	5	5	7	10	9	8
2.6 Jobbiztonság	2	3	2	5	5	5	12	7	5	11
2.7 A közbeszerzési pályázatok átláthatósága	9	8	4	8	12	6	14	9	9	13
2.8 A gazdaságpolitika kiszámíthatósága	11	12	9	13	::	::	16	15	11	15
2.9 Korruptió és bűnözés elleni fellépés	5	5	3	12	13	7	11	8	8	12
2.10 Politikai stabilitás	8	11	8	12	11	9	13	12	8	11
Működési környezet										
2.11 Infrastruktúra (közlek., komm., energia)	6	1	2	10	8	5	7	5	4	3
2.12 A K+F feltételrendszere	5	3	1	3	5	3	10	6	5	7
2.13 Helyi beszállítók és azok minősége	6	6	4	4	5	4	5	8	6	7
2.14 Fizetési fegyelem	10	9	9	11	8	6	9	9	8	6
Munkaerőpiaci tényezők										
2.15 Munkaköltségek	10	12	9	14	14	11	13	14	11	9
2.16 Dolgozók termelékenysége, motiváltsága	11	6	6	7	7	6	6	14	9	9
2.17 A munkavállalók képzettsége	10	5	5	4	4	5	6	10	4	8
2.18 A felsőoktatás minősége	::	::	::	8	7	9	8	10	8	12
2.19 A szakképzés minősége	::	::	::	6	6	10	11	12	6	10
2.20 A munkajog rugalmassága	9	5	3	6	9	4	11	4	3	2
2.21 Szakemberek rendelkezésre állása	9	5	3	6	8	6	10	10	7	11

* a 2.B táblázat szerint képzett átlagértékek alapján. :: a kérdés az adott évben nem szerepelt a kérdőívben.

3. Kíváncos-e az euró bevezetése Magyarországon?

	igen	nem	nincs véleményem
2005	90	3	8
2006	84	10	6
2007	85	8	7
2008	81	15	4
2009	94	3	4
2010	86	8	6
2011	78	15	6
2012	61	30	9
2013	56	29	15
2014	55	34	11
2015	56	30	14

4. Ma ismét Magyarországot választaná befektetési helyszínnek?

	igen	nem
2005	79	21
2006	78	22
2007	75	25
2008	73	27
2009	80	20
2010	80	20
2011	83	17
2012	71	29
2013	73	27
2014	75	25
2015	71	29
Régiós átlag 2015	84	16

5. Hogyan értékeli a jelenlegi kormány munkáját?

	jó	kielégítő	rossz	nincs véleményem
2010	41	39	20	---*
2011	13	40	34	13
2012	8	16	58	18
2013	10	34	43	13
2014	17	30	37	16
2015	11	32	48	8

* „nincs véleményem” nem szerepelt a lehetséges válaszok között

6. Milyen hatással vannak az EU-alapokból nyújtott támogatások az Ön beruházási döntéseire?

	2015
Döntő hatással	7
Nagy mértékben befolyásolják a döntést	16
Csekély mértékben befolyásolják a döntést	29
Egyáltalán nem relevánsak	20
Nem veszünk igénybe uniós támogatást	28

7. Mennyire vonzó az adott ország, mint befektetési helyszín?

A nemzetközi „AHK konjunktúra-felmérés – Közép- és Kelet-Európa 2015” felmérés eredményei!

(Az adott ország helyezése az adott évben)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lengyelország	8	9	4	4	2	2	2	1	1	1
Csehország	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2
Észtország	4	4	6	6	8	5	4	3	3	3
Szlovákia	3	3	3	2	4	4	3	4	4	4
Szlovénia	2	2	2	3	3	3	5	5	5	5
Lettország	7	5	7	11	13	9	8	7	6	6
Litvánia	6	6	8	10	10	6	9	8	7	7
Horvátország	9	7	11	5	5	7	6	6	8	8
Magyarország	5	8	5	9	7	10	13	10	9	9
Románia	12	10	9	8	9	11	10	11	11	10
Szerbia	14	14	14	13	11	12	11	12	12	11
Bulgária	11	11	12	12	12	13	12	14	14	12
Macedónia	::	16	15	16	16	16	16	15	13	13
Montenegró	::	15	16	15	15	15	14	16	15	14
Oroszország	13	12	10	7	6	8	7	9	10	15
Bosznia-Hercegovina	::	17	17	17	17	17	17	17	16	16
Fehérorosz.	::	::	::	::	18	18	18	19	19	17
Albánia	::	18	18	18	19	19	19	20	20	18
Kosзовó	::	::	::	::	::	20	20	18	18	19
Ukrajna	10	13	13	14	14	14	15	13	17	20

* rangsorolás: Az adott országra a felmérésben résztvevő 16 országban leadott értékelés (1-6) átlaga szerint. (Az értékelt országban „ön-magára” adott értéket figyelmen kívül hagyása mellett.)

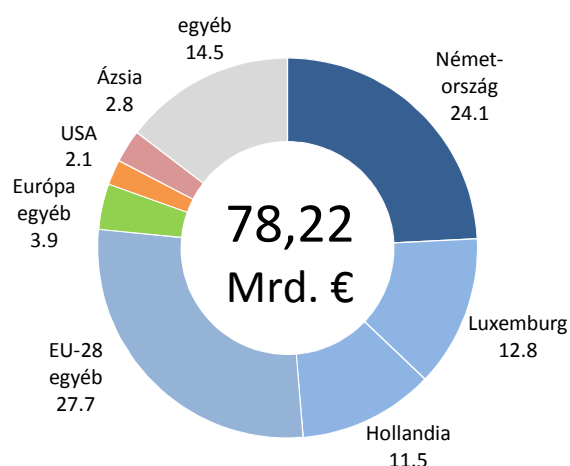
:: az adott évben nem szerepelt az értékelhető országok között.

B. Melléklet:

Külföldi működőtőke-befektetések

Közvetlen tőkebefektetések Magyarországon a befektetők országa szerint

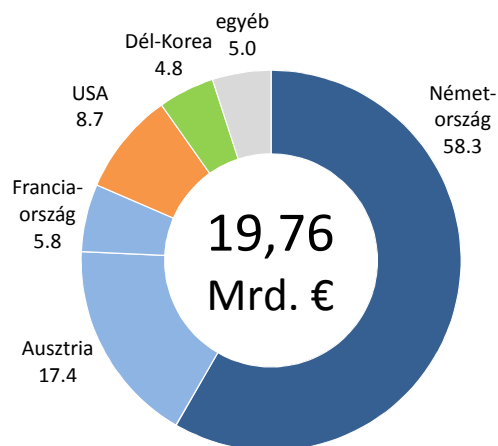
Állomány, 2013. dec. 31-én, részesedés százalékban

DE Németország, LU Luxemburg, NL Hollandia, AT Ausztria, FR Franciaország, CH Svájc, UK Egyesült Királyság, BE Belgium, US Egyesült Államok, CY Ciprus, RK Dél-Korea, ES Spanyolország, JP Japán, IT Olaszország, NO Norvégia

Külföldi befektetők újrabefektetett jövedelmei Magyarországon

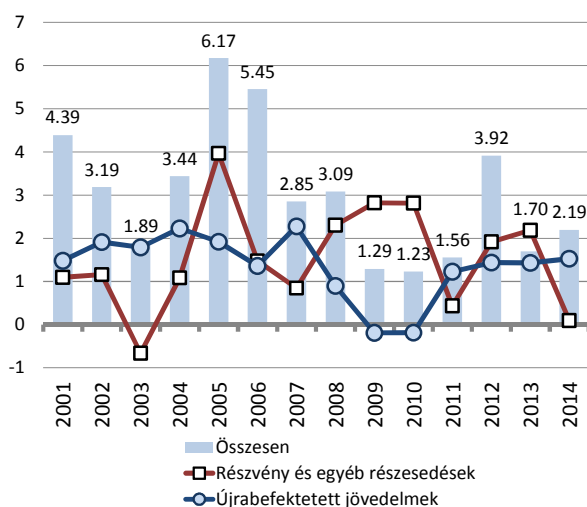
1999-2013. évi forgalmak kumulált összege, részesedés százalékban

forrás: MNB

Közvetlen tőkebefektetések Magyarországon

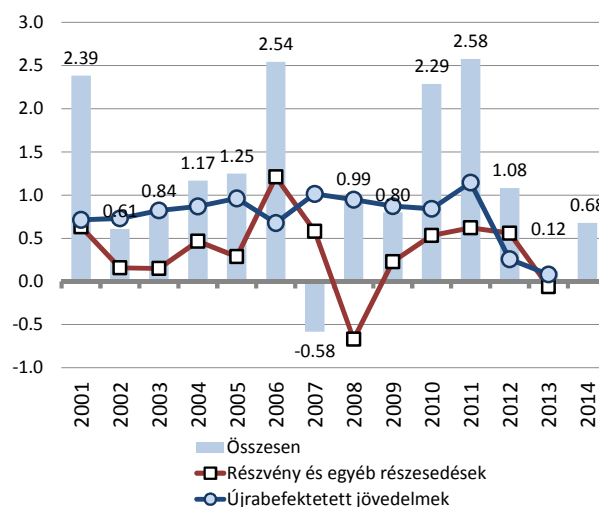
Éves forgalmak egyenlege, átfolyó tőkétől és eszközportfólió átrendezéstől megtisztítva, milliárd euró

forrás: MNB

Német tőkebefektetések Magyarországon

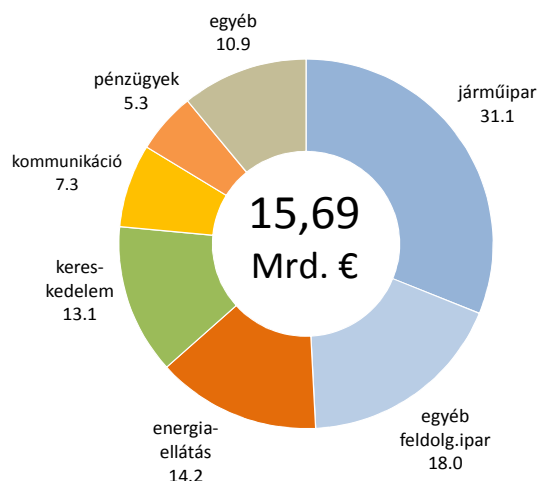
Éves forgalmak egyenlege, átfolyó tőkétől és eszközportfólió átrendezéstől megtisztítva, milliárd euró

forrás: MNB

Német tőkebefektetések Magyarországon célá- zatok szerint

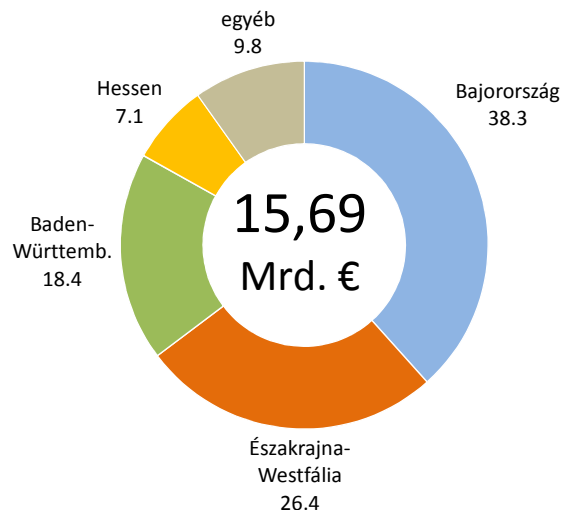
részesedés a teljes német állományból, 2012.12.31., százalék

forrás: Deutsche Bundesbank

Német tőkebefektetések Magyarországon Állomány a német befektető tartománya szerint

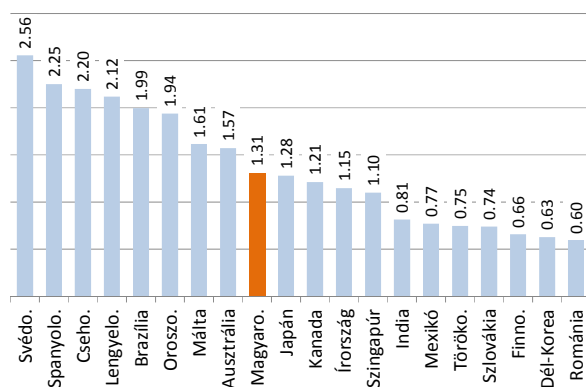
részesedés százalékban, 2012.12.31.

forrás: Deutsche Bundesbank

Német tőkebefektetések néhány országban

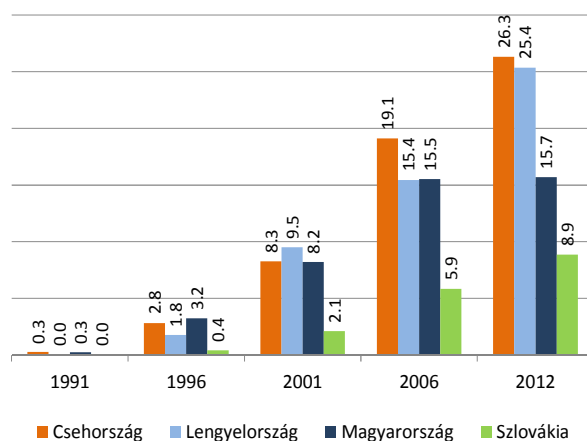
állományok, részesedés a teljes német külföldi tőkeállományból, százalékban, 2012.12.31.

forrás: Deutsche Bundesbank

Német tőkebefektetések a Visegrád-4 országokban

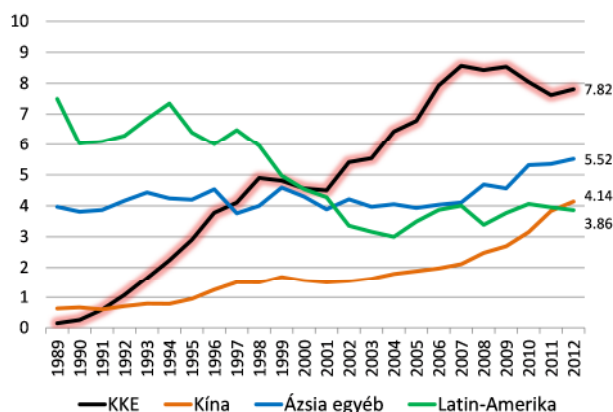
állomány milliárd euróban, az adott év dec. 31.-én

forrás: Deutsche Bundesbank

Német tőkebefektetések külföldön országcsoportok szerint

részesedés a teljes német tőkeállományból, százalékban

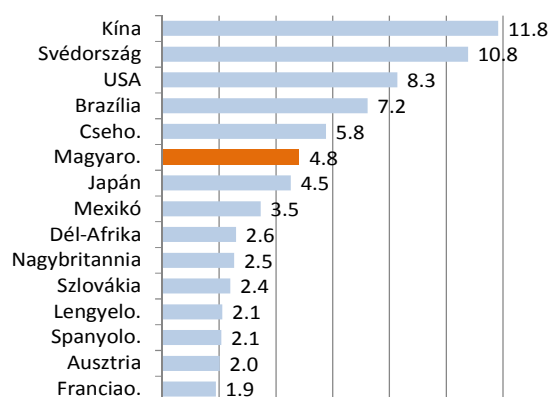

KKE: új EU-tagállamok 2004+2007 (CY/MT nélkül) + nyugati balkán.

forrás: Deutsche Bundesbank

Német járműipari tőkebefektetések külföldön Top-15 célország

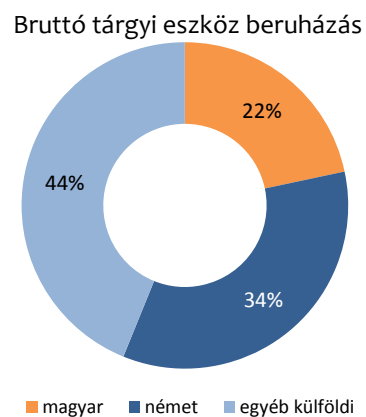
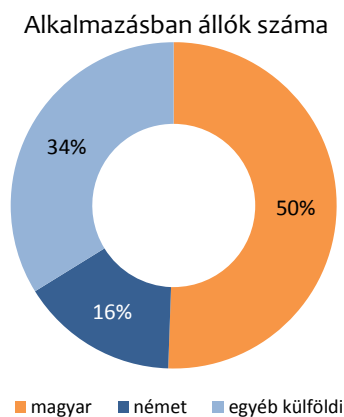
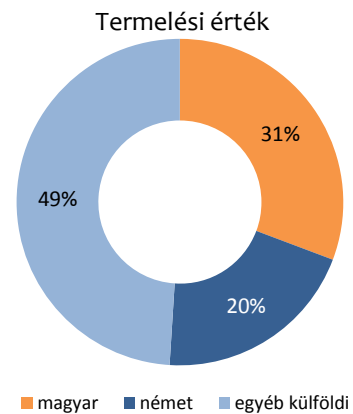
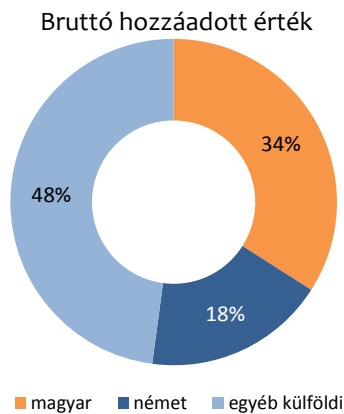
állomány 2012. dec. 31-én, milliárd euró

forrás: Deutsche Bundesbank

Közvetlen tőkebefektetések szerepe Magyarországon (2012)

Egyes tulajdonosi csoportok részesedése néhány mutatóból *

* Feldolgozó iparivállalkozások.

Forrás: KSH (FATS statisztika), saját számítások

C. Melléklet:

Módszertani megjegyzések

A megkérdezésről

Megkérdezés formája:

- » A Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara (DUIHK) 1994 óta évente készít konjunktúra-jelentést.
- » A megkérdezés írásos kérdőíven alapul. Az összehasonlíthatóság érdekében 2005 óta a kérdések megfogalmazása változatlan.
- » 2008 óta a kérdőív kitöltése internetes felületen történik
- » A válaszok anonimizált formában kerülnek feldolgozásra.

Megkérdezés ideje:

- » A kérdőívet 2015. február 2. és március 2. között lehetett megválaszolni.

Nemzetközi felmérés:

- » A konjunktúrafelmérést 2006 óta azonos időben, és azonos tartalommal Közép- és Kelet-Európa több országában is végzik az ott működő német külkereskedelmi kamarák (AHK).
- » 2014-ban összesen 16 országban végezték a felmérést.

Résztvevők

Magyarországi felmérés:

- » **A 2015. évi magyar felmérésben összesen 209 vállalatvezető vett részt.**
- » Ez valamivel magasabb, mint a 1998-2014 közötti felmérések átlaga (kb. 180).

Nemzetközi felmérés:

- » A nemzetközi „AHK konjunktúra-felmérés – Közép- és Kelet-Európa 2015” felmérésben 2015-ben 16 országban összesen 1.434 vállalatvezető vett részt.

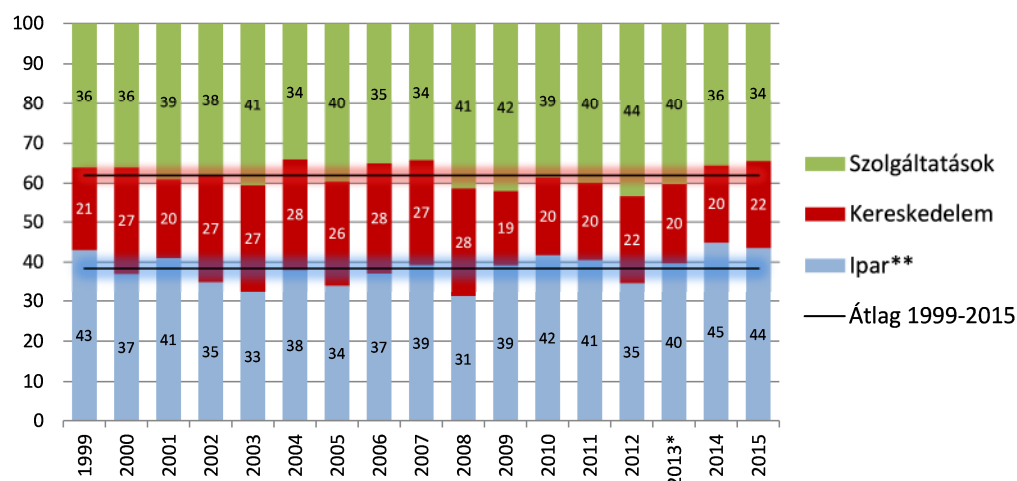
A minta összetétele

- » A válaszadó vállalatok összetétele ágazat, létszám, exporthányad és az anyavállalat székhelye szerint megfelel a korábbi magyarországi felmérések átlagának, valamint a nemzetközi felmérésben résztvevők átlagának is. Ennek köszönhetően adott az eredmények összehasonlíthatósága mind időbeli, mind nemzetközi tekintetben.
- » **Fontos megjegyzés:** A „kereskedelem” kategória többségben nagykereskedelmi ill. külkereskedelmi vállalatokat (pl. import-cégeket) foglal magába, és csak kisebb részben kiskereskedelmi vállalatokat.

A résztvevők összetétele ágazat szerint (%)

ágazat	Magyarországi felmérések átlaga 2009 - 2015	Magyarországi felmérés 2015	Nemzetközi felmérés 2015
Feldolgozóipar	32	36	25
Építőipar	7	7	8
Energia-, gáz-, vízellátás	3	1	5
Kereskedelem*	21	22	17
Szolgáltatások	42	34	45

A résztvevők összetétele ágazat szerint (%)

* Újrasúlyozott arányok.

** feldolgozóipar, energia-/gáz-/vízellátás/hulladékgazdálkodás, építőipar

A résztvevők összetétele a dolgozói létszám szerint (%)

dolgozók létszáma	Magyarországi felmérések átlaga 2009 - 2015	Magyarországi felmérés 2015	Nemzetközi felmérés 2015
1-9	25	19	24
10-49	26	24	35
50-249	27	30	25
250 fölött	22	26	16

A résztvevők összetétele az exporthányad szerint (%)

export aránya a teljes árbevételhez képest	Magyarországi felmérések átlaga 2009 - 2015	Magyarországi felmérés 2015	Nemzetközi felmérés 2015
0 - 20%	49	44	51
20 - 40%	10	11	13
40 - 60%	8	10	9
60 - 80%	8	8	8
80 - 100%	20	27	20

Statisztikai megjegyzések

Adatok:

- » Eltérő jelölés hiányában a számadatok az adott válasz a szóban forgó kérdésre kapott összes válaszhoz mért százalékos részarányát jelölik. Egy-egy kérdésnél a nevező tehát eltérhet az összes résztvevő számától (209).
- » A százalékos részarányok összege kerekítés miatt eltérhet 100%-tól.

Az eredmények megbízhatósága:

- » A minta nagysága és összetétele alapján 1-2 százalékpontos különbségek az előző évekhez képest, egyes rész-halmazok (pl. ágazatok) között, valamint más országokhoz képest nem tekinthetők szignifikánsnak.
- » A százalékos részarányok összege kerekítés miatt eltérhet 100%-tól.

Átlag

- » Eltérő jelölés hiányában „átlagon” a számtani átlagot értjük.
- » A „*régiós átlag*” a nemzetközi felmérésben résztvevő 16 ország súlyozatlan átlaga (tehát nem a résztvevő 1429 vállalat átlaga).

1.1 – 1.10. kérdés: Gazdasági helyzet, várakozások

- » A *sorrendek* a pozitív és negatív válaszok egyenlegén alapulnak.

1.11. kérdés: Bérköltségek

- » „...tól - ...ig” típusú válaszok esetén a két érték számtani átlagát vettük figyelembe.

2. kérdés: Elégedettség

- » Az elégedettséget 1-től 5-ig terjedő skálán lehetett minősíteni:
 $1 = \text{nagyon elégedett} / 2 = \text{elégedett} / 3 = \text{átlagos/semleges} / 4 = \text{elégedetlen} / 5 = \text{nagyon elégedetlen}$
- » Ha másképp nem fogalmaz a szöveg, akkor az „elégedett” kifejezés az 1-es (nagyon elégedett) és 2-es (elégedett) válaszok együttes arányát jelöli, az „elégedetlen” kifejezés pedig a 4-es (elégedetlen) és 5-ös (nagyon elégedetlen) válaszok összegét.
- » Sorrendek vagy összehasonlítások (korábbi évekkal, más országokkal) az átlagértékeken (1 és 5 között) alapulnak.

7. kérdés: Befektetési célországok értékelése

- » Az értékelendő 20 célországot egy 1-től 6-ig terjedő skálán lehetett értékelni:
 $1 = \text{nagyon vonzó} \dots 6 = \text{nem vonzó}$
 - » Egy adott ország átlagos minősítése a felmérésben részt vevő 16 országban mért adatok számtani átlaga. A saját országra adott („ön”-)értékelést nem vettük figyelembe.
Példa: Magyarország 3,7-es értéke a többi 15 résztvevő országban Magyarországról adott minősítések átlaga.
- A sorrendek vagy összehasonlítások (korábbi évekkal, más országokkal) ezen az átlagon alapulnak.

Befektetői Hangulat Index (BHI)

A DUIHK Befektetői Hangulat Indexét a felmérés eredményeiből határozzuk meg. Célja az adott évben várható gazdasági aktivitás szemléltetése. Ezért az index meghatározása során a felmérés azon eredményeit vesszük figyelembe, amelyek leginkább hatással vannak a vállalatok beruházási tevékenységére.

A mutató elméletileg „+100” és „-100” közötti értékeket vehet fel, akárcsak valamennyi al-index és összetevő. A „+100”-as érték azt jelenti, hogy valamennyi befektető valamennyi az indexben felhasznált kérdésre a legkedvezőbb választ adta, azaz kivétel nélkül optimisták és elégedettek az üzleti környezettel; „-100” pontos érték esetén pedig valamennyi beruházó minden tekintetben borúlátó és elégedetlen az üzleti környezettel.

Az index négy al-indexből tevődik össze, utóbbiak pedig több egyéni komponensből. Az al-indexek és a komponensek súlyozása a rövid- és középtávú üzleti és beruházási döntésekben kifejtett relevancia alapján történt.

A BHI index összetevői

al-index	súlyozás	komponensek
Üzleti helyzet	10%	nemzetgazdaság helyzete saját üzleti helyzet
Üzleti várakozások	50%	nemzetgazdasági kilátások saját üzleti várakozások árbevételre vonatkozó várakozások beruházási tervek
Beruházási környezet	35%	gazdaságpolitikai tényezők (8 összetevő) adózás, támogatások (3 összetevő) működési környezet (4 összetevő) munkaerőpiaci tényezők (6 összetevő)
Elkötelezettségi ráta	5%	Beruházási döntés megismétlése (4. kérdés)

Ország rövidítések

A felmérésben résztvevő országok

KKE	Közép- és Kelet-Európa (a felmérésben résztvevő 16 ország)
AL	Albánia
BA	Bosznia-Hercegovina
BG	Bulgária
CZ	Csehország
EE	Észtország
HR	Horvátország
HU	Magyarország
KS	Koszovó
LT	Litvánia
LV	Lettország
MK	Macedónia
PL	Lengyelország
RO	Románia
RS	Szerbia
SI	Szlovénia
SK	Szlovákia

Egyéb országok

NM-12 Új EU-tagállamok 2004+2007

EU-15 2004 előtti EU-tagállamok

AT	Ausztria
BY	Fehéroroszország
CG	Montenegró
CN	Kína
DE	Németország
FR	Franciaország
RU	Oroszország
TR	Törökország
UA	Ukrajna

Más rövidítések megfelelnek az Európai Bizottság hivatalos külkereskedelmi ország-jegyzékének (1833/2006. sz. rendelet, 2006. dec. 13).

This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary school handwriting practice paper. The lines are evenly spaced and run across the entire width of the page. There are no margins, text, or other markings present.

JEGYZETEK

[illegible]

Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara

Partner a sikerhez

A Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara (DUIHK) mintegy 900 tagvállalattal Magyarország legnagyobb bilaterális vállalati szövetsége.

Alapítására 1993-ban került sor, feladata a német-magyar gazdasági kapcsolatok támogatása. Céljaival és működési alapelveivel – kölcsönösség, pártpolitikai semlegesség, gyakorlati vállalati igények kielégítése – folytatja az 1920-ban alapított Német-Magyar Kereskedelmi Kamara hagyományait.

A DUIHK széleskörű lehetőségeket biztosít a közvetlen vállalati kapcsolatok megteremtéséhez, átfogó, gyakorlatorientált szolgáltatásokat és információkat nyújt konkrét üzleti kérdésekben, és képviseli tagjai érdekeit a nyilvánosság előtt és a gazdaságpolitikával folytatott párbeszédben.

A DUIHK legfontosabb szolgáltatásai:

- Piacra lépési és telephelyre vonatkozó tanácsadás
- Üzleti partnerek közvetítése
- Szakvásári szolgáltatások
- Jogi tanácsadás
- Gazdasági mediáció
- Képzés és továbbképzés
- Rendezvényszervezés
- Hirdetési lehetőségek nyomtatott és online kiadványainkban

A 130 német külkereskedelmi kamarából álló, a világ 90 országára kiterjedő hálózat részeként a DUIHK mindkét ország vállalatai számára professzionális támogatást kínál a sikeres külföldi üzleti tevékenységhez.

Deutsch-Ungarische
Industrie- und Handelskammer
Német-Magyar
Ipari és Kereskedelmi Kamara

AHK **Deutsch-Ungarische**
Industrie- und Handelskammer
Német-Magyar
Ipari és Kereskedelmi Kamara

H-1024 Budapest, Lövőház u. 30.

Telefon: +36 1 345 7600

Fax: +36 1 315 0744

E-mail: Info@ahkungarn.hu

www.duihk.hu